

BŰNÖZÉS, BIZTONSÁG ÉS AZ ÁLDOZATOK JOGAI

ÖSSZEFOGLALÓ

ALAPJOGI FELMÉRÉS

3

Erőszak megtapasztalása

9

Zaklatás megtapasztalása

12

Bizonyos vagyon elleni bűncselekmények és csalás megtapasztalása

15

Bűncselekmények bejelentése a rendőrségnek és más hatóságoknak

18

Szextanúság és közbelépés bűncselekmény esetén

20

Bűncselekmények miatti aggodás és kockázatkerülés

© Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége, 2021.

A többszörözés a forrás feltüntetésével engedélyezett.

Azokat a fényképeket és más anyagokat, amelyek szerzői jogait az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége nem védi, közvetlenül a szerzői jog tulajdonosától származó előzetes hozzájárulás birtokában lehet csak felhasználni vagy többszörözni.

Az alábbi információk esetleges felhasználásáért sem az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége, sem pedig az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége nevében eljáró más személy nem tehető felelőssé.

Luxembourg: Az Európai Unió Kiadóhivatala, 2021.

Print	ISBN 978-92-9461-175-8	doi:10.2811/818378	TK-06-20-041-HU-C
PDF	ISBN 978-92-9461-149-9	doi:10.2811/13166	TK-06-20-041-HU-N

Fényképek:

Borító: © AlexLinch/iStock

5. oldal © jayzynism/Adobe Stock

8. oldal © JackF/Adobe Stock

11. oldal © Daisy-Daisy/iStock

14. oldal © terovesalainen/Adobe Stock

17. oldal © kumikomini/iStock

21. oldal © krsmanovic/Adobe Stock

A bűncselekmény – különösképpen az erőszakos bűncselekmény – sérti az áldozat alapvető emberi jogait és alapjogait. Egy erőszakos bűncselekmény kontextusában idetartozhat az élethez és az emberi méltósághoz való jog, csakúgy, mint az igazságszolgáltatáshoz való jog, amikor egy bűncselekmény bejelentéséről van szó, vagy a megkülönböztetésmentességhez való jog az áldozatok kezelése tekintetében. Emellett egyéb jogok is érintve lehetnek, beleértve a tulajdonnal és a fogyasztóvédelemmel kapcsolatos jogokat.

Ez az összefoglaló az FRA által az alapjogi felmérése alapján készített második jelentés legfontosabb meglátásait mutatja be. A jelentés az emberek bizonyos típusú bűncselekmények áldozataként szerzett tapasztalataira összpontosít. Különösen az alábbiakkal foglalkozik:

- erőszak,
- zaklatás, online és offline,
- és vagyon elleni bűncselekmények – betöréses lopás, online bankszámlával vagy fizetési kártyákkal való visszaélés és a fogyasztók megtévesztése.

A jelentés azt is vizsgálja, hogy az áldozatok milyen gyakran jelentik be ezeket a bűncselekményeket a rendőrségnek, és további részletekkel szolgál a zaklatásról és az erőszakra, például az elkövetőkről, és arról, hogy hol történtek az esetek. A kiválasztott bűncselekmények között vannak személyek és vagyon ellen elkövetett bűncselekmények is, továbbá „hagyományos” (pl. betöréses lopás), valamint online és offline egyaránt elkövethető bűncselekmények.

Emellett az elemzés foglalkozik azzal is, hogy az érintettek hogyan élik meg azt, hogy bűncselekményt követtek el ellenük, és hogy megváltoztatták-e a viselkedésüket támadás vagy zaklatás vélt veszélye miatt annak érdekében, hogy elkerüljenek olyan helyzeteket, amikor ilyen események bekövetkezhetnek.

A jelentés azt is feltárja, hogy az emberek mennyire készek közbeavatkozni, feljelentést tenni a rendőrségen, vagy – kérésre – tanúvallomást tenni három hipotetikus esetben: fizikai erőszak partnerek között, gyermek ellen elkövetett fizikai erőszak és a környezet elleni bűncselekmény.

A bemutatott eredmények első alkalommal szolgáltatnak a bűncselekmények áldozataival kapcsolatos uniós és nemzeti politika és szabályozás számára felhasználható adatokat egy, a bűnözéssel kapcsolatos, uniós szintű felmérés eredményeképpen arról, hogy a lakosság hogyan éli meg a viktimizációt.

Alapjogi felmérés: a legfontosabb tények

Az alapjogi felmérés 29 országban gyűjtött adatokat: a 27 uniós tagállamban, az Egyesült Királyságban (akkor még uniós tagállam) és Észak-Macedóniában (az egyetlen nem uniós állam, amely megfigyelői státusszal rendelkezett az FRA-ban a felmérés megtervezésekor). Minden egyes országban a válaszadók reprezentatív, az országok többségében mintegy 1000 főből, Franciaországban és Németországban körülbelül 3000 főből álló mintája vett részt a felmérésben.

A felmérés keretében 2019. január és október között készített interjúk eredményeképpen 34 948 válaszadóból álló minta jött létre.

Az eredmények uniós szinten, valamint az egyes országok vonatkozásában a 16. életévüket betöltött vagy idősebb személyek tekintetében reprezentatívak, akiknek a szokásos tartózkodási helye abban az országban van, ahol részt vettek a felmérésben.

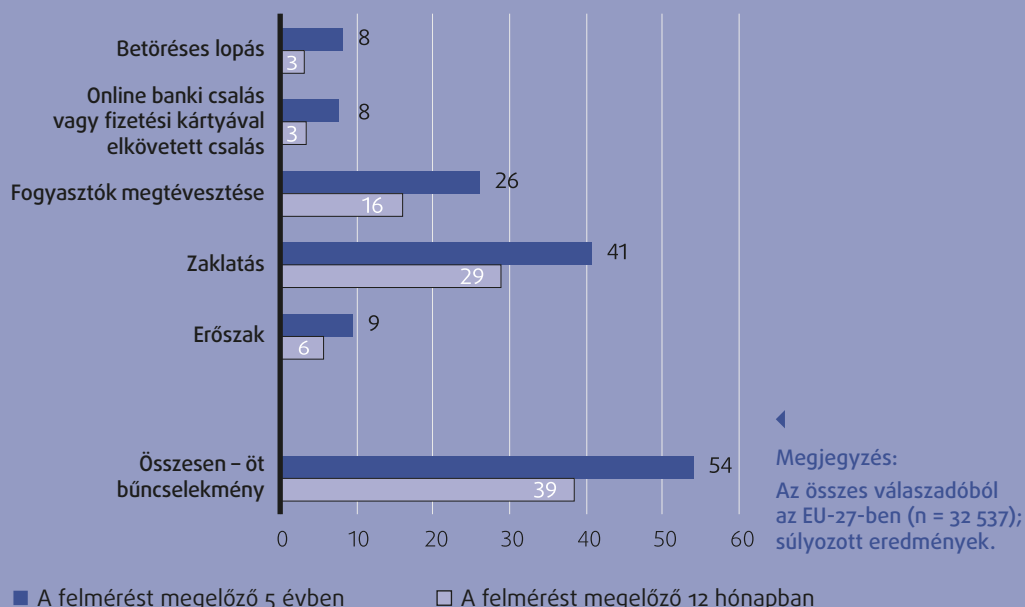
A viktimizáció általános aránya a felmérésben

Az alapjogi felmérés ötféle bűncselekményről kérdezte meg az embereket: betöréses lopás, online banki csalás vagy fizetési kártyával elkövetett csalás, fogyasztók megtévesztése, zaklatás és erőszak. A jelentés mind az öt bűncselekménytípussal kapcsolatos eredményeket vizsgálja.

Az EU-27-ben összességében az emberek 54%-a tapasztalt meg e bűncselekmények közül egyet vagy annál többet a felmérést megelőző öt évben, és 39%-uk a felmérést megelőző 12 hónapban. Az arányokon belül az öt bűncselekménytípus gyakorisága nagyon változó.

Az öt bűncselekménytípus közül az emberek leggyakrabban a zaklatást tapasztalták meg (41% a felmérést megelőző öt évben), amit a fogyasztók megtévesztése követ (26%). A betöréses lopás, az online banki csalás vagy a fizetési kártyával elkövetett csalás kevésbé gyakori – 10-ből kevesebb mint egy fő tapasztalta meg a felmérést megelőző öt évben. A bűncselekmények megtapasztalásának általános gyakoriságára vonatkozó adatok a felmérést megelőző öt évben és 12 hónapban egyaránt leginkább a zaklatáshoz és a fogyasztók megtévesztéséhez kapcsolódnak, mivel a felmérésben vizsgált ötféle bűncselekmény közül ezek a leggyakoribbak.

1. ÁBRA: A FELMÉRÉSBEN VIZSGÁLT ÖTFÉLE BŰNCSELEKMÉNY MEGTAPASZTALÁSA A FELMÉRÉST MEGELŐZŐ ÖT ÉVBEN, ILLETVE 12 HÓNAPBAN (EU-27, %)

Forrás: FRA, 2019. évi alapjogi felmérés; az adatgyűjtés a következők együttműködésével zajlott: Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS, NL), Centre des technologies de l'information d'Etat (CTIE, LU) és Statistics Austria (AT)

Az alapjogi felmérés a fent említett ötféle bűncselekményen kívül arról is kérdezte a válaszadókat, hogy előfordult-e, hogy egy köztisztviselő vagy közalkalmazott szívességet kért vagy várt el tőlük (például ajándékot vagy adományt) valamilyen szolgáltatásért cserébe. Az EU-27-ben a megkérdezettek összesen 4%-a tapasztalt ilyet az elmúlt öt évben. Ugyanakkor a tapasztalatok az egyes tagállamokban nagyon eltérőek. Az **FRA alapjogi felmérésről szóló első jelentése** részletesebben elemzi az eredményeket.

ERŐSZAK MEGTAPASZTALÁSA

A felmérést megelőző évben az EU-ban több mint 22 millióan tapasztaltak meg fizikai erőszakot.

- ★ Az EU-27-ben 10-ből közel egy személy (9%) szenvedett el fizikai erőszakot a felmérést megelőző öt évben, és 6% a felmérést megelőző 12 hónapban. Ez azt jelenti, hogy az EU-27-ben egy év alatt több mint 22 millióan szenvednek el fizikai erőszakot (a felmérés eredményeinek az EU lakosságához való viszonyításán alapuló becslés).
- ★ Az eredmények a fizikai erőszaknak a felmérésben mért alábbi négy, tágan értelmezett formája közül egy vagy több megtapasztalását jelzik: valaki megpofoz, megdobj valamivel, meglök vagy meghúzza a hajadat; megüt ököllel vagy valamivel, ami sérülést okozhat; megrúg, vonszol vagy megver; megpróbál megfojtani, fojtogat.
- ★ Az efféle tapasztalások országonként különbözőek az EU-ban, és a felmérést megelőző öt évben fizikai erőszakot elszenvedettek aránya 3% és 18% között mozog. A tagállamok közötti különbségeket az egyes országokban a rendőrség által feljegyzett bűncselekményekre vonatkozó hivatalos statisztikával (ami e jelentés hatókörén túlmutat), valamint a bűncselekmények bejelentésével kapcsolatos gyakorlatra vonatkozó adatokkal (amivel e jelentés külön fejezetben foglalkozik) együttesen kell tanulmányozni.
- ★ Más korosztályokba tartozó személyekkel, és a felmérés által vizsgált egyéb társadalmi-demográfiai jellemzőkkel összevetve a fiatalok (16–29 év közöttiek) vannak leginkább kitéve a fizikai erőszak veszélyének. A felmérést megelőző öt évben a 16–29 évesek körében közel minden negyedik ember (23%) élt át fizikai erőszakot. Más korosztályokban minden tizedik ember, vagy ennél is kevesebb élt át fizikai erőszakot ugyanebben az időszakban.

AZ FRA 1. VÉLEMÉNYE

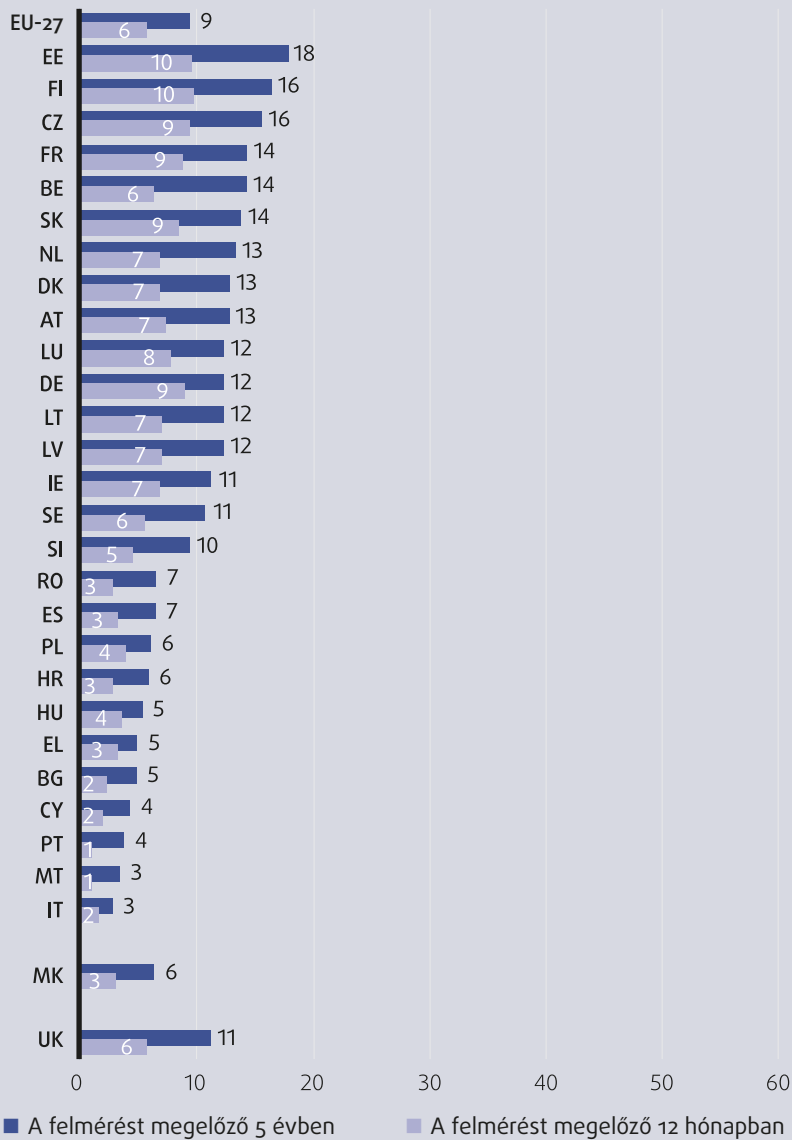
Ahogy a felmérés adatai is mutatják, a fizikai erőszak aggasztó realitás Európa-szerte. Az áldozatok jogairól szóló irányelvvel összhangban a tagállamoknak fokozott erőfeszítéseket kell tenniük annak érdekében, hogy mindenkinek, aki bűncselekmény áldozata lett, beleértve a legkiszolgáltatottabbakat is, biztosítsák az igazságszolgáltatáshoz való jogot azáltal, hogy megfelelő tájékoztatást, támogatást és védelmet nyújtanak számukra, és lehetővé teszik a büntetőeljárásokban való részvételüket.

A fiatalok sokkal nagyobb arányban élnek át fizikai erőszakot, mint más korosztályok. Ez cselekvésre szólítja fel az uniós tagállamokat annak biztosítása érdekében, hogy a fiatalok tájékoztatást kapjanak a jogaikról, és arról, hogy hová fordulhatnak, miután fizikai erőszakot szenvedtek el. Ebben a korosztályban az erőszak bekövetkezhet iskolai vagy felsőoktatási környezetben, és részt vehetnek benne az áldozat társai. Emiatt fontos, hogy erre a környezetre szabott célzott intézkedéseket fogadjanak el.

Az uniós tagállamoknak célzott intézkedéseket kellene elfogadniuk, hogy megelőzzék a fogyasztóssággal élő személyek, az etnikai kisebbségek, valamint a leszbikus, meleg, biszexuális, transznemű és interszexuális személyek elleni fizikai erőszakot, mivel ők a többiekénél nagyobb arányban szenvednek el erőszakot és zaklatást. Általában véve a fizikai erőszak mellett e csoportok gyűlöletből fakadó cselekményeknek is ki vannak téve, ahogyan azt az FRA bizonyos csoportokra fókuszáló célzott felmérései kiemelik. Ez negatív hatással lehet e csoportok biztonságérzetére.

- ★ Az egész lakosságra vonatkozó átlagnál nagyobb arányban fizikai erőszakot megtapasztaló egyéb csoportok olyan emberekből állnak, akik etnikai kisebbséghez tartozónak tartják magukat (22% a felmérést megelőző öt évben); leszbikusnak, melegnek, biszexuálisnak vagy „másnak” tartják magukat (19%); és olyanok, akik egészségügyi probléma vagy fogyatékoság miatt korlátozva vannak szokásos tevékenységeikben (17%).

2. ÁBRA: FIZIKAI ERŐSZAK ELSZENVEDÉSE A FELMÉRÉST MEGELŐZŐ ÖT ÉVBEN ÉS 12 HÓNAPBAN, ORSZÁGONKÉNT (%)

Megjegyzés:
Az összes válaszadóból az EU-27-ben, Észak-Macedóniában és az Egyesült Királyságban (n = 34 948); súlyozott eredmények.

Forrás: FRA, 2019. évi alapjogi felmérés; adatgyűjtés a következőkkel együttműködésben: CBS (NL), CTIE (LU) és Statistics Austria (AT)]

Az erőszak egyértelműen sérti az áldozatok jogait, különös tekintettel az emberi méltósághoz és a személyi sérthetlenséghez való jogukra (az Európai Unió Alapjogi Chartájának [a Charta] 2. és 3. cikke). Az áldozatok jogairól szóló irányelvvel összhangban egy erőszakos bűncselekmény áldozatát olyan személynek kell elismerni, akinek az elkövető ártott, és akit meg kell védeni az ismételt áldozattá válás ellen, biztosítani kell számára az igazságszolgáltatáshoz való jogot, valamint azt, hogy büntetőeljárásban vegyen részt. A felmérés megmutatja, hogy az EU-ban minden évben jelentős számú ember szenved el fizikai erőszakot. Ezt a megállapítást alátámasztja az FRA nők elleni erőszakra szóló jelentése, csakúgy, mint az FRA által készített egyéb felmérések, amelyek olyan csoportok körében elszenvedett erőszakra összpontosítottak, mint például a bevándorlók és az etnikai kisebbségek, vagy az LGBTI-személyek.

Ahogy az áldozatok jogaira vonatkozó első uniós stratégia (2020–2025) rámutat, a legkiszolgáltatottabb áldozatok, így a nemi alapú erőszak áldozatai, a gyermek áldozatok, a fogyatékossgal élő áldozatok és a gyűlölet-bűncselekmények áldozatai számára különösen nagy kihívást jelent a büntetőeljárásban való részvétel és a bűncselekmények következményeinek feldolgozása. Ezzel összefüggésben az áldozatok jogairól szóló irányelv előírja, hogy megfelelő struktúrákat hozzanak létre az általános segítő szolgálatok és a segítő szakszolgálatok számára, és biztosítsák az áldozatok specifikus szükségleteihez szabott védelmet. A specifikus védelmi szükségletekkel rendelkező áldozatok beazonosítása érdekében az irányelv kötelezi a tagállamokat, hogy fordítsanak különleges figyelmet a hozzátartozók közötti erőszakra

és a nemi alapú erőszakra, a szexuális erőszakra, a gyűlölet-bűncselekményekre és más, az áldozatok személyes jellemzőihez köthető erőszakra, valamint a fogyatékossgal élő áldozatokra.

Ennek megfelelően az áldozatok jogairól szóló irányelv 8. és 9. cikkével összhangban a specifikus szükségletekkel rendelkező áldozatok számára biztosítani kell a megfelelő személyzettel és finanszírozással ellátott segítő szakszolgálatokhoz való hozzáférést. A 18. cikk előírja, hogy különleges intézkedéseket hozzanak annak érdekében, hogy ezeket az áldozatokat megvédjék (a rendőrség és az igazságszolgáltatási rendszer részéről tapasztalt bánásmódból fakadó) másodlagos, és (az újabb viktimizációból eredő) ismételt áldozattá válás, a megfélemlítés, valamint (az elkövető[k] általi) megtorlás kockázatától.

Az uniós másodlagos jog egyéb elemei, például a rasszizmusról és idegengyűlöletről szóló kerethatározat szintén hangsúlyozzák a kiszolgáltatott helyzetben lévő áldozatok bizonyos csoportjainak jogait. Ami a gyermek áldozatokat illeti, az áldozatok jogairól szóló irányelv értelmében a tagállamok kötelesek biztosítani, hogy elsődlegesen a gyermek mindenek felett álló érdekét vegyék figyelembe, amelyet pedig egyéni alapon értékeljenek. Gyermekközpontú szemléletnek kell érvényesülnie, a gyermek életkorának, érettségének, valamint véleményének, szükségleteinek és aggályainak megfelelő figyelembevételével (1. cikk (2) bekezdés).

A fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló egyezmény (CRPD) 16. cikkének (4) bekezdése értelmében a részes államok „megtesznek minden megfelelő intézkedést a kizsákmányolás, erőszak vagy visszaélés áldozatává vált, fogyatékossgal élő személyek fizikai, kognitív és pszichológiai felépülésének, rehabilitációjának és társadalmi újrabeilleszkedésének előmozdítására, beleértve védelmi szolgáltatások nyújtását is”.

A szakpolitikai eszközök között a 2020–2025-ös időszakra vonatkozó, rasszizmus elleni uniós cselekvési terv konkrét intézkedéseket határoz meg a rasszista gyűlölet-bűncselekmények és a gyűlöletbeszéd elleni küzdelem céljából, míg a 2020–2030-as uniós romastratégiai keret kiemeli a romák által megtapasztalt gyűlölet-bűncselekményeket és gyűlöletbeszédet. Az EU 2020–2025-ös időszakra szóló, az LGBTIQ-személyek egyenlőségére vonatkozó stratégiájában az egyik legfontosabb kérdés a leszbikus, meleg, biszexuális, transznemű, intersexuális és queer személyek biztonságának garantálása.

AZ ERŐSZAK KONTEXTUSA – FÓKUSZBAN A NŐK ÉS A FÉRFIAK TAPASZTALATA

A nők aránytalan mértékben tapasztalnak fizikai erőszakot otthon, a férfiak pedig gyakran nyilvános környezetben szenvednek el erőszakot.

AZ FRA 2. VÉLEMÉNYE

Az uniós tagállamoknak, amellet, hogy fontolóra veszik a szükséges intézkedések meghozatalát annak érdekében, hogy ezeket az áldozatokat ösztönözzék és képessé tegyék a bűncselekmények bejelentésére (lásd az 5. véleményt), át kellene gondolniuk azt, hogy különleges intézkedéseket hozzanak a családi környezetben bekövetkezett erőszak áldozatainak célzott támogatására. Erre ezért van szükség, hogy az áldozatok jogairól szóló irányelvben garantált jogok a gyakorlatban is érvényesülhessenek azon személyek – aránytalanul nagy számban nők – számára, akik otthonukban, családtagok vagy rokonok részéről szenvednek el erőszakot, és ezért nehezen kapnak támogatást ahhoz, hogy megtörjék az erőszakspirált, és hozzáférjenek az igazságszolgáltatáshoz. Ennek keretében képzéseket vagy különleges iránymutatókat nyújthatnak az áldozatokkal kapcsolatban álló szakemberek (egészségügyi szakemberek, tanárok) számára arra vonatkozóan, hogy hogyan fedezzék fel a családokban bekövetkező bűncselekményeket, és hogyan kezeljék azokat megfelelően. Ezzel összefüggésben az Európai Bizottságot is ösztönözzük arra, hogy vegye igénybe az újonnan létrehozott Áldozatjogi Platform szakértelmét, és használja ki a platformban rejlő lehetőségeket.

Az EU-t és mindazokat az uniós tagállamokat, amelyek még nem tették meg, ösztönözzük az Európa Tanács nők elleni és a családon belüli erőszak megelőzéséről és felszámolásáról szóló egyezményének (isztambuli egyezmény) ratifikálására. Ezzel egy időben az uniós intézményeket és tagállamokat ösztönözzük, hogy a meglévő szabályozás hiányosságainak tanulmányozásakor használják fel az alapjogi felmérés adatait és az FRA nők elleni erőszakról készített előző felmérését, továbbá vizsgálják meg, hogy a jelenlegi jogszabályok és szakpolitika végrehajtásán keresztül hogyan lehetne hatékonyabban fellépni a nemi alapú erőszak ellen, összhangban az EU áldozatok jogaira vonatkozó stratégiájában meghatározott bizottsági cselekvési tervvel és az uniós nemi esélyegyenlőségi stratégiával.

- ★ A férfiak elleni fizikai erőszak esetei (kivéve a kifejezetten szexuális erőszakot) főként (39%) nyilvános környezetben fordultak elő, például utcákon, parkokban vagy más nyilvános helyeken. A nők elleni fizikai erőszakra (ismét a kifejezetten szexuális erőszakot kivéve) leggyakrabban (37%) az otthonukban került sor.
  - ★ A férfiak esetében az elkövető legtöbbször (42%) ismeretlen volt. Ezzel szemben a nők elleni fizikai erőszak elkövetője leggyakrabban egy családtag vagy rokon.
- Ezeket az eredményeket az FRA nők elleni erőszakról szóló korábbi felmérésének eredményeivel együtt kell vizsgálni, mely felmérés részletesebben mérte fel a nők erőszakkal kapcsolatos tapasztalatait, beleértve a partner által elkövetett erőszakot és a szexuális erőszakot, amely aránytalanul nagy mértékben érinti a nőket.
- ★ A fizikai erőszak elkövetője az esetek többségében egy férfi vagy férfiak egy csoportja volt. Ez igaz a férfiak ellen elkövetett fizikai erőszak 72%-ára és a nők ellen elkövetett erőszak 60%-ára.

Arra a kérdésre, hogy a fizikai erőszaknak volt-e szexuális jellege, több nő (13%) válaszolt igennel, mint férfi (10%). Itt fontos megjegyezni, hogy az adatok szerint a fizikai erőszak áldozatai esetében gyakoribbak a különböző pszichés következmények és ártalmak akkor, amikor az erőszak szexuális jellegű is. Összességében a férfiak 51%-a mondta, hogy az általa elszenvedett legutóbbi fizikai (nem szexuális) erőszaknak nincsenek pszichés következményei; a nők 30%-a állította ugyanezt. Ezzel szemben a nők 34%-a véli úgy, hogy négy vagy több pszichés következményt tapasztalt egy olyan fizikai erőszakot követően, amelynek szexuális jellege is volt; a férfiak 9%-a állítja ugyanezt.

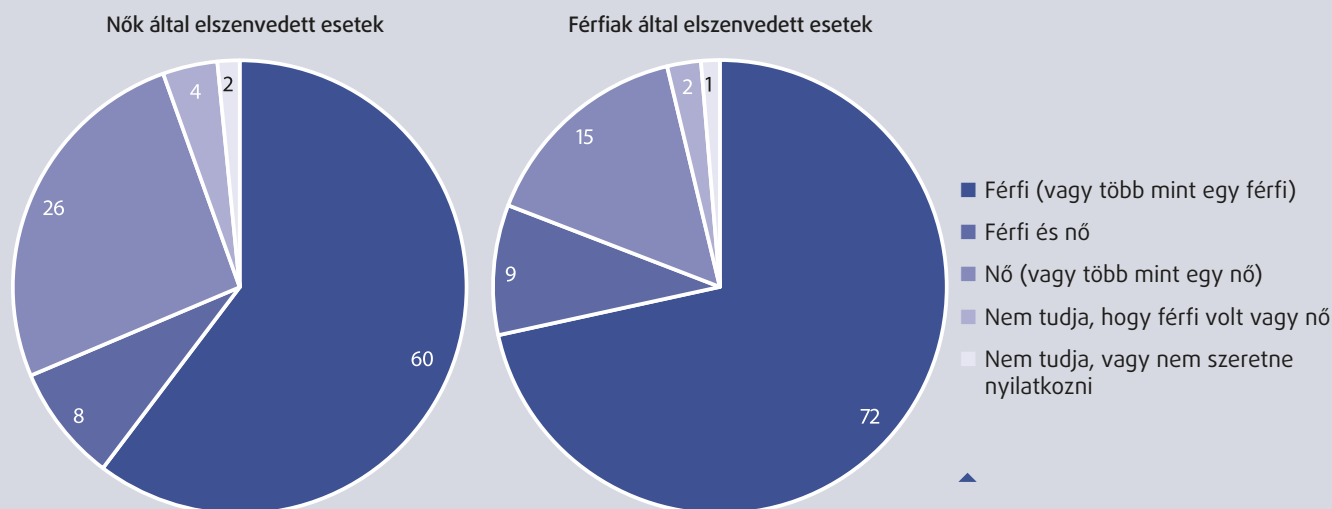
A felmérés eredményei rámutatnak arra, hogy milyen alapvető különbségek vannak a nők és férfiak között abban a tekintetben, hogyan élnek meg az erőszakot. Ezeknek a különbségeknek fontos következményei vannak az áldozatokra ért hatást, és az áldozatok igazságszolgáltatáshoz való jogát tekintve. Amikor nyilvános helyen következik be erőszak, gyakrabban előfordul, hogy mások is ott vannak, akik közbeavatkozhatnak és tanúskodhatnak, míg ez gyakran nem így van abban az esetben, ha otthon történik az erőszak. Ez azt jelenti, hogy a nők és a férfiak általában különböző helyzetben találják magukat, amikor erőszak áldozatai lesznek, abban a tekintetben, hogy segítséget tudnak-e kérni, jelentik-e az esetet a rendőrségnek, vagy bíróságra viszik-e az ügyet.

Ezzel összefüggésben az áldozatok jogaira vonatkozó uniós stratégia (2020–2025) különleges figyelmet fordít a nemi alapú erőszak áldozataira specifikus szükségleteinek kielégítését célzó fellépésekre. Olyan fellépéseket mutat be, amelyek célja az áldozatok e csoportja jogainak erősítése, többek között fokozott fizikai védelem révén; egy, a nemi alapú erőszak és a kapcsolati erőszak megelőzésével foglalkozó uniós hálózat létrehozása; valamint uniós finanszírozás biztosítása. Az Áldozatjogi Platform összefogja az áldozatok jogaival foglalkozó összes releváns uniós szintű szervezet. A platformon keresztül a Bizottság elő kívánja segíteni a bevált gyakorlatok folyamatos cseréjét és a kölcsönös inspirációt például az áldozatok jogaira vonatkozó uniós stratégia és az uniós nemi esélyegyenlőségi stratégia (2020–2025) között.

Elismerve, hogy az erőszak elkövetői aránytalanul nagy számban férfiak, és összhangban az Európai Közösséget létrehozó szerződés bűnmegelőzésről szóló 84. cikkével, az EU-nak elő kell mozdítania és támogatnia kell a tagállamok bűnmegelőzés terén tett fellépéseit. E fellépésnek olyan intézkedések bevezetését kellene célul kitűznie, amelyek segítségével a fiúk és a fiatal férfiak megtanulják erőszak és visszaélő magatartás nélkül megoldani a konfliktusokat, és azt, hogy tisztelettel bánjanak a lányokkal és a nőkkel – valamint más fiúkkal és férfakkal –, építve olyan idevágó emberi jogi értékekre, mint az emberi méltóság, az egyenlőség és a megkülönböztetésmentesség.

A tagállamokat ösztönözzük olyan büntetőjogi szankciók kidolgozására, amelyek rehabilitálhatják a férfi elkövetőket, és támogathatják őket abban, hogy felelős és tisztelettudó személyekké váljanak. Ilyenek lehetnek az erőszak elleni képzések, amelyek kellő figyelmet fordítanak a nemi szerepekre és sztereotípiákra a férfi agresszió tekintetében. Azokat a tagállamokat, amelyek még nem tették meg, ösztönözzük, hogy az ismételt áldozattá válás gyakoriságának csökkentése céljából az áldozatok jogairól szóló irányelv 18. cikkével összhangban büntetőjogi szankcióként vezessenek be erőszakellenes képzéseket, amelyek figyelembe veszik a nemek közötti egyenlőség szempontját.

3. ÁBRA: AZ ERŐSZAK ELKÖVETŐINEK NEME, A NŐK ÉS A FÉRFIAK ÁLTAL ELSZENVEDETT ESETEK (EU-27, %)

Forrás: FRA, 2019. évi alapjogi felmérés; adatgyűjtés a következőkkel együttműködésben: CBS (NL), CTIE (LU) és Statistics Austria (AT)]

Megjegyzés:

A felmérésben a legutóbbi erőszakos eseményt leíró válaszadók közül az EU-27-ben (n = 3230; nők, n = 1573, férfiak, n = 1657); súlyozott eredmények.

Az áldozatok jogairól szóló irányelv 8. és 9. cikkével összhangban az otthonukban családtagok vagy rokonok által elkövetett erőszakot elszenvedő nőknek, akik nehezen kapnak támogatást ahhoz, hogy megtörjék az erőszakspirált és hozzáférjenek az igazságszolgáltatáshoz, megfelelő személyzettel és finanszírozással ellátott segítő szakszolgálatokhoz kell hozzáférniük. A 18. cikk előírja továbbá, hogy különleges intézkedéseket kell hozni ezen áldozatok másodlagos és ismételt áldozattá válás, megfélemlítés, valamint megtorlás kockázatától való védelmére.

Tekintettel arra, hogy a felmérés eredményei rámutatnak a nők és a férfiak által különbözőképpen megélt erőszak nemi dimenziójára, az eredményeket össze lehet vetni

bizonyos emberi jogi dokumentumokkal, amelyek hangsúlyozzák a nemek közötti egyenlőség szempontját figyelembe vevő oktatás szükségességét. Például a nőkkel szemben alkalmazott hátrányos megkülönböztetés minden formájának kiküszöböléséről szóló egyezmény (CEDAW) 10. cikke kötelezi a részes feleket a férfiak és a nők szerepköreit illetően hagyományosan kialakult elképzelések kiküszöbölésére az oktatás minden szintjén, míg az isztambuli egyezmény 14. cikke hangsúlyozza annak jelentőségét, hogy az oktatás mozdítsa elő a nők és a férfiak közötti egyenlőséget, a sztereotípiamentes nemi szerepeket, a kölcsönös tiszteletet és az erőszakmentes konfliktusmegoldást a személyközi kapcsolatokban.

Valójában az Európa Tanács isztambuli egyezménye a mai napig a nőkkel szembeni erőszakkal foglalkozó legátfogóbb nemzetközi eszköz. Olyan intézkedéseket határoz meg, amelyek rendkívül fontosak a partner által elkövetett erőszak elleni küzdelemben, úgymint a célzott büntetőjogi védelem a partner által elkövetett erőszak ellen, a védelmi határozatok hatékony rendszere, valamint segítő szakszolgálatok, amelyek az összes olyan nő rendelkezésére állnak, akik erőszakos partnereik vagy egykori partnereik áldozatává váltak. A jelentés megírásának pillanatában 21 uniós tagállam ratifikálta az isztambuli egyezményt és hat írta alá, ám még nem ratifikálta.¹ Az EU szintén aláírta az egyezményt, de még ratifikálnia kell.

Az áldozatok jogaira vonatkozó uniós stratégia értelmében a tagállamoknak az áldozatok jogaira vonatkozó nemzeti stratégiát kell kidolgozniuk, amely biztosítja az áldozatok jogainak összehangolt és horizontális megközelítését, többek között az áldozatok jogainak olyan szakpolitikákban való általános érvényesítése révén, mint például az oktatás.

¹ A 2021. januári helyzet szerint az alábbi uniós tagállamok ratifikálták már az isztambuli egyezményt: Ausztria, Belgium, Ciprus, Dánia, Észtország, Finnország, Franciaország, Görögország, Hollandia, Horvátország, Írország, Lengyelország, Luxemburg, Málta, Németország, Olaszország, Portugália, Románia, Spanyolország, Svédország és Szlovénia. Emellett az alapjogi felmérés által lefedett országok közül Észak-Macedónia szintén ratifikálta az egyezményt. A következő uniós tagállamok aláírták, de még nem ratifikálták az egyezményt: Bulgária, Csehország, Lettország, Litvánia, Magyarország és Szlovákia. Az Egyesült Királyság szintén aláírta az egyezményt, de még ratifikálnia kell.

ZAKLATÁS MEGTAPASZTALÁSA

A felmérést megelőző évben az EU-ban majdnem 110 millióan tapasztaltak meg különféle formában zaklatást.

- ★ Az EU-27-ben a felmérést megelőző öt évben ötből ketten (41%) tapasztaltak zaklatást – személyesen tett sértő vagy fenyegető megjegyzésektől kezdve az online térben, többek között a közösségi médián keresztül küldött sértő vagy fenyegető gesztusokig és üzenetekig. A felmérést megelőző 12 hónapban a megkérdezettek 29%-a szenvedett el zaklatást. Ez azt jelenti, hogy az EU-27-ben egy év alatt majdnem 110 millió embert ér zaklatás (a felmérés eredményeinek az EU lakosságához való viszonyításán alapuló becslés).
- ★ A zaklatás megtapasztalásának aránya országonként változó: 46% és 9% között mozog (a felmérést megelőző 12 hónapban).
- ★ Az EU-ban a leggyakrabban megtapasztalt zaklatás személyesen tett sértő vagy fenyegető megjegyzésekben nyilvánul meg, amit a felmérést megelőző öt évben az emberek 32%-a élt át.
- ★ Az EU-ban összességében az emberek 14%-a tapasztalt meg internetes zaklatást a felmérést megelőző öt évben. Ebbe beletartozhat az, hogy sértő vagy fenyegető e-maileket és szöveges üzeneteket kaptak, vagy hogy valaki rájuk nézve sértő és fenyegető észrevételeket terjesztett róluk az interneten.
- ★ A 16–29 év közötti korosztályban ötből hárman (61%) tapasztaltak zaklatást a felmérést megelőző öt évben. Ugyanebben a korosztályban és ugyanebben az időszakban összességében 27% élt át internetes zaklatást. Ezek a legmagasabb arányok az összes korosztályban, és a zaklatás megtapasztalásának gyakorisága az életkor előrehaladtával csökken.
- ★ Miközben a zaklatás gyakorisága hasonló a nők és a férfiak esetében, a nők 18%-a tartotta úgy, hogy a legutóbbi zaklatásélményük szexuális jellegű volt; a férfiak körében ez az arány 6%.
- ★ Míg a zaklatás átlagos aránya 41% (egy öt éves időszak alatt), magasabb arányok jönnek ki, ha az adatokat különböző társadalmi-demográfiai csoportokra bontjuk (ugyanerre az időszakra): 57% a magukat lesbikusnak, melegnek, biszexuálisnak vagy „másnak” tartók körében; 54% azok körében, akik nem rendelkeznek azon ország szerinti állampolgársággal, ahol élnek; 51% egy másik uniós tagállamban születettek körében; 49% az EU-n kívül születettek körében; és 50% a fogyatékossgal élő személyek körében (akiknek egészségügyi probléma vagy fogyatékossg miatt nehézséget okoznak a szokásos emberi tevékenységek).

AZ FRA 3. VÉLEMÉNYE

Tekintettel a zaklatás gyakoriságára, az EU-nak fontolóra kellene vennie a zaklatásra adott jelenlegi jogszabályi és szakpolitikai válaszok felülvizsgálatát, beleértve a szexuális zaklatást és az összes olyan környezetet, amelyben zaklatás történhet (ideértve az internetet), lefedve a munkahelyen és az oktatási környezetben kívül bekövetkező zaklatást is.

Tekintettel arra, hogy a zaklatás – és különösen az internetes zaklatás – aránytalanul nagy mértékben érinti a fiatalokat, az uniós tagállamoknak azt is biztosítaniuk kell, hogy az áldozatok egyszerű és hatékony módszerek segítségével tudják jelenteni és kivizsgáltatni az eseteket. Az EU például azzal támogathatja e tekintetben a tagállamokat, hogy a digitális szolgáltatásokról szóló jövőbeni jogszabály révén összehangolt szabályokat biztosít az illegális online tartalmak – többek között az erőszakra, gyűlöletre és megkülönböztetésre uszítás – elleni küzdelemhez.

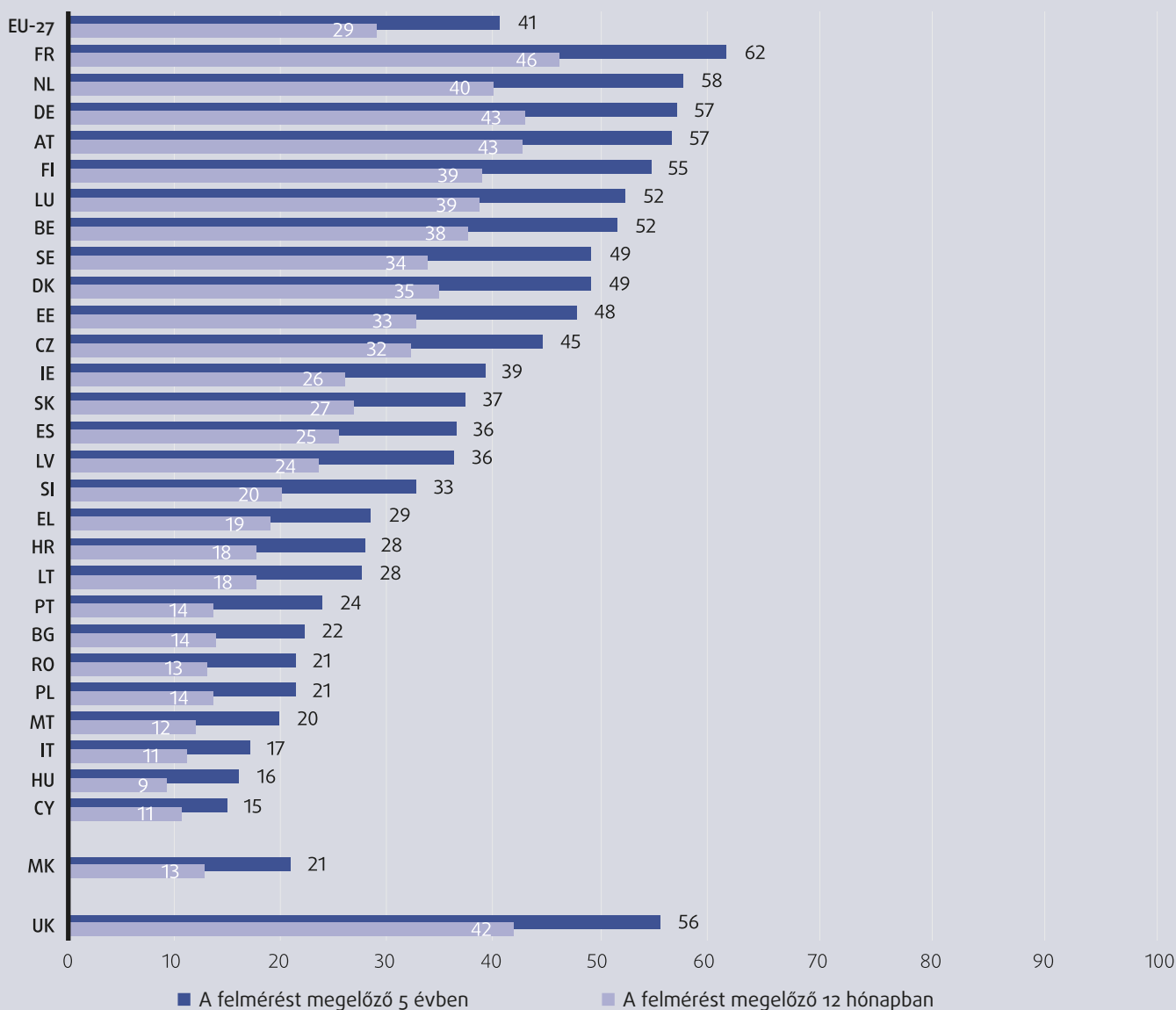
Tekintettel a gyűlöletből fakadó zaklatás különböző társadalmi csoportokra gyakorolt hatásával kapcsolatosan ebben és az FRA egyéb jelentéseiben bemutatott bizonyítékokra, az uniós tagállamoknak teljeskörűen alkalmazniuk kellene az EU áldozatok jogairól szóló irányelve által biztosított védelmet, amely a gyűlölet-bűncselekmények valamennyi áldozatát egyenlően kezeli, függetlenül az elkövetők által említett jellegzetességekre. Ez összhangban állna a megkülönböztetésmentesség elvével, amelynek értelmében a büntetőjogi intézkedéseknek azonos módon kell kezelniük a megkülönböztetés összes formáját, amelyet az Európai Unió Alapjogi Chartájának 21. cikke lefed. Igazodna továbbá a Bizottság azon tervéhez, mely szerint az uniós bűncselekmények listájának bővítését javasolja, hogy az magában foglalja a gyűlölet-bűncselekmények és a gyűlöletbeszéd összes formáját.

- ★ A szexuális jellegű cselekedetektől mentes zaklatást gyakran olyan követi el, akit az áldozat nem ismer (ez vonatkozik a nők által elszenvedett esetek 52%-ára és a férfiak által átélt esetek 59%-ára). Ugyanakkor a nők esetében valószínűbb, hogy korábban nem ismert személy követ el ellenük szexuális jellegű cselekedeteket is magában foglaló zaklatást; a nők ellen elkövetett szexuális jellegű zaklatás 72%-át ismeretlenek követték el; ez az arány a férfiak esetében 40%. Továbbá, a nők 57%-a jelezte, hogy a szexuális jellegű cselekedeteket magában foglaló zaklatás nyilvános környezetben történt – utcán, parkban vagy egyéb nyilvános helyen –, míg a férfiak által tapasztalt, szexuális jellegű zaklatás esetében ez az arány 30%.
- ★ Az olyan zaklatások esetén, amelyek nem foglaltak magukban szexuális jellegű cselekedeteket, a férfiak 77%-a és a nők 58%-a mondta, hogy az elkövető férfi (vagy férfiak csoportja) volt.

Megjegyzés:

Az összes válaszadóból az EU-27-ben, Észak-Macedóniában és az Egyesült Királyságban (n = 34 948); súlyozott eredmények.

4. ÁBRA: ZAKLATÁS ELSZENVEDÉSE A FELMÉRÉST MEGELŐZŐ ÖT ÉVBEN ÉS 12 HÓNAPBAN, ORSZÁGONKÉNT (%)

Forrás: FRA, 2019. évi alapjogi felmérés; adatgyűjtés a következőkkel együttműködésben: CBS (NL), CTIE (LU) és Statistics Austria (AT)]

A felmérés megmutatja, hogy az EU-ban sokan vannak kitéve különféle zaklatásnak, azonban jelentős különbségek vannak, amikor a lakosságot lebontjuk bizonyos csoportokra.

Nevezetesen, a fiatalok sokkal nagyobb arányban tapasztalnak zaklatást, mint az idősebbek, beleértve az internetes zaklatást. Az EU már hozott egy intézkedést ezzel összefüggésben: az audiovizuális médiaszolgáltatásokra vonatkozó irányelv 2018-as módosítása célul tűzi ki a kiskorúak erkölcsi fejlődésének erőteljesebb védelmét. Továbbá, az Európai Bizottság bejelentette, hogy javaslatot kíván tenni a digitális szolgáltatásokról szóló jogszabálysomagra az e-kereskedelemtől szóló irányelv (2000/31/EK) jogi keretének modernizálása érdekében. A digitális szolgáltatásokról szóló jogszabálysomag többek között az illegális online tartalmak (például bármilyen okon, úgymint faji, etnikai származáson, nemi vagy szexuális irányultságon alapuló erőszakra, gyűlöletre vagy megkülönböztetésre való illegális uszítás) kezelésével kapcsolatos szabályokat is magában foglalja. A 2019 és 2027 közötti időszakra szóló uniós ifjúsági stratégiájáról szóló állásfoglalásában az Európai Unió Tanácsa megállapítja, hogy biztosítani kell, hogy a fiatalok képesek legyenek az online és offline gyűlöletbeszédet felismerni és jelenteni.²

Ezzel szemben a súlyos egészségügyi problémával vagy fogyatékossgal élők, azok, akik nem az adott országban születtek vagy etnikai kisebbséghez tartoznak, valamint az LMBTI-személyek az átlagosnál nagyobb arányban szenvednek el zaklatást. Ez vélhetőleg részben annak tulajdonítható, hogy ezek a csoportok ki vannak téve a gyűlöletből fakadó zaklatásnak. Ezzel összefüggésben, a rasszizmusról és az idegengyűlöletről szóló 2008-as kerethatározat részben elismeri, hogy bizonyos, a faj, a bőrszín, a vallás, a származás vagy a nemzeti és etnikai hovatartozás alapján meghatározott csoportokat vagy azok tagjait védelmezni kell az erőszakra és gyűlöletre uszítástól. Ugyanakkor az uniós jog nem biztosítja ugyanezt a szintű védelmet az esetleges gyűlöletbűncselekmények ellen más csoportok esetében, akik jelentős mértékű zaklatásnak vannak kitéve a felmérés

szerint, úgymint a súlyos egészségügyi problémával vagy fogyatékossgal élők és az LMBTI-személyek. Az áldozatok jogairól szóló irányelv utal azon bűncselekmények áldozataira, amelyeket „előítéleten vagy megkülönböztetésen alapuló indítékkal” követtek el (22. cikk (3) bekezdés), és ezzel valamennyire érinti ezt a problémát, mivel a gyűlölet-bűncselekmények összes áldozatát egyenlően kezeli, függetlenül az elkövetők által említett jellegzetességekre.

A Bizottság 2021. évi éves munkaprogramja további uniós szintű jogszabályi változásokat jelentett be ezen a területen. Utal a gyűlölet-bűncselekmények és a gyűlöletbeszéd valamennyi formájának (történjen az faji, vallási, nemi, szexualitással kapcsolatos vagy egyéb alapon) az uniós bűncselekmények listájára való felvételére irányuló új kezdeményezésre.

A zaklatásnak van nemi dimenziója. A nők aránytalanul nagy mértékben szenvednek el szexuális jellegű zaklatást idegenektől, és ezeket a tetteket többnyire férfiak hajítják végre, az adatok szerint gyakran nyilvános helyeken. A nemek közötti egyenlőségre vonatkozó uniós szabályozás jelenlegi hatóköre a zaklatás (és a zaklatás nemi dimenziójának) elismerését a munkaerőpiacra és az áruk és szolgáltatások beszerzésének területére korlátozza.³ Az áldozatok jogairól szóló irányelv (17) preambulumbekkezdése elismeri, hogy a szexuális zaklatás nemi alapú erőszak – azaz a megkülönböztetés egyik formája, amely sérti az áldozat alapvető szabadságjogait –, és ennek megfelelően védelmet nyújt a szexuális természetű, nemkívánatos magatartás áldozatainak.

² Az Európai Unió Tanácsa (2018): **Az Európai Unió Tanácsa és a tagállamok kormányainak a Tanács keretében ülésező képviselői által elfogadott állásfoglalás az ifjúságpolitika terén folytatott európai együttműködés keretéről: A 2019 és 2027 közötti időszakra szóló uniós ifjúsági stratégia (2018/C 456/01), HL C 456.**

³ **Az Európai Parlament és a Tanács 2006/54/EK irányelve (2006. július 5.) a férfiak és nők közötti esélyegyenlőség és egyenlő bánásmód elvének a foglalkoztatás és munkavégzés területén történő megvalósításáról (átdolgozott szöveg); A Tanács 2004/113/EK irányelve (2004. december 13.) a nők és férfiak közötti egyenlő bánásmód elvének az árukhoz és szolgáltatásokhoz való hozzáférés, valamint azok értékesítése, illetve nyújtása tekintetében történő végrehajtásáról; Az Európai Parlament és a Tanács 2010/41/EU irányelve (2010. július 7.) az önálló vállalkozói tevékenységet folytató férfiak és nők közötti egyenlő bánásmód elvének alkalmazásáról és a 86/613/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről.**

BIZONYOS VAGYON ELLENI BŰNCSELEKMÉNYEK ÉS CSALÁS MEGTAPASZTALÁSA

A felmérést megelőző évben az EU-ban hatból egy főt (16%) tévesztettek meg mint fogyasztót.

AZ FRA 4. VÉLEMÉNYE

Az EU-nak és tagállamainak továbbra is figyelmet kell fordítaniuk a vagyon elleni bűncselekményekre, beleértve a határokon átnyúló bűnözést, felhasználva a különböző meglévő uniós szintű hálózatokat, többek között az európai bűnmegelőzési hálózatot. Ezzel összefüggésben fontolóra kellene venniük figyelemfelhívó kampányok végrehajtását, és a vagyon elleni bűncselekmények, beleértve a betöréses lopás, az online banki csalás vagy a fizetési kártyával elkövetett csalás megelőzésére szolgáló eszközök kidolgozását.

A tagállamoknak biztosítaniuk kellene az erre a területre vonatkozó meglévő uniós jogszabályok hatékony gyakorlati végrehajtását, beleértve a csalás elleni küzdelemmel kapcsolatos, valamint a fogyasztóvédelmi jogszabályokat. A felmérés eredményei útmutatóul szolgálhatnak az erőfeszítéseikhez. Az uniós tagállamok például fontolóra vehetnék az online csalások kivizsgálásával foglalkozó szakértői csoportok létrehozását vagy a meglévő csoportok fejlesztését, biztosítva ezáltal, hogy az online bűncselekmények áldozatai könnyen bejelenthessék az eseteket. Olyan intézkedéseket is fontolóra kellene venniük, amelyek az új fogyasztóügyi stratégiának (2020–2025) megfelelően a fogyasztók (online) megtévesztése tekintetében összhangba hozzák a fogyasztóvédelmet a realitással, nevezetesen azzal, hogy milyen könnyű határokon átnyúló és online tranzakciókat végrehajtani.

A fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló egyezmény végrehajtásáért és ellenőrzéséért felelős nemzeti hatóságoknak különös figyelmet kell fordítaniuk a betöréses lopások, az online banki csalás vagy a fizetési kártyával elkövetett csalás és a fogyasztók megtévesztésének nagyobb arányára azok körében, akik (egészségügyi probléma vagy fogyatékossg miatt) korlátozottan vannak szokásos tevékenységeikben, annak érdekében, hogy foglalkozzanak a társadalom legkiszolgáltatottabb rétegeinek problémáival.

Betöréses lopás

- ★ Az EU-27-ben összességében az emberek 8%-a szenvedett el betöréses lopást saját otthonában vagy máshol a felmérést megelőző öt évben. Mindeközben 3% szenvedett el betöréses lopást a felmérést megelőző 12 hónapban.
- ★ A betöréses lopás aránya (a felmérést megelőző öt évben) 14% és 2% között mozog, és országonként változó.
- ★ A társadalom bizonyos tagjai nagyobb arányban tapasztalnak meg betöréses lopást. Idetartoznak azok, akik szokásos tevékenységeikben korlátozottan vannak (egészségügyi probléma vagy fogyatékossg miatt) és azok, akik valamilyen etnikai kisebbséghez sorolják magukat. A felmérést megelőző öt évben a betöréses lopás megtapasztalása tekintetében meglévő különbségek nem tükrözik az emberek között abból a szempontból meglévő különbségeket, hogy milyen neműek, hány évesek, milyen képzettséggel rendelkeznek, városban vagy vidéken élnek-e, és hogy milyen a megélhetésük.

Csalás

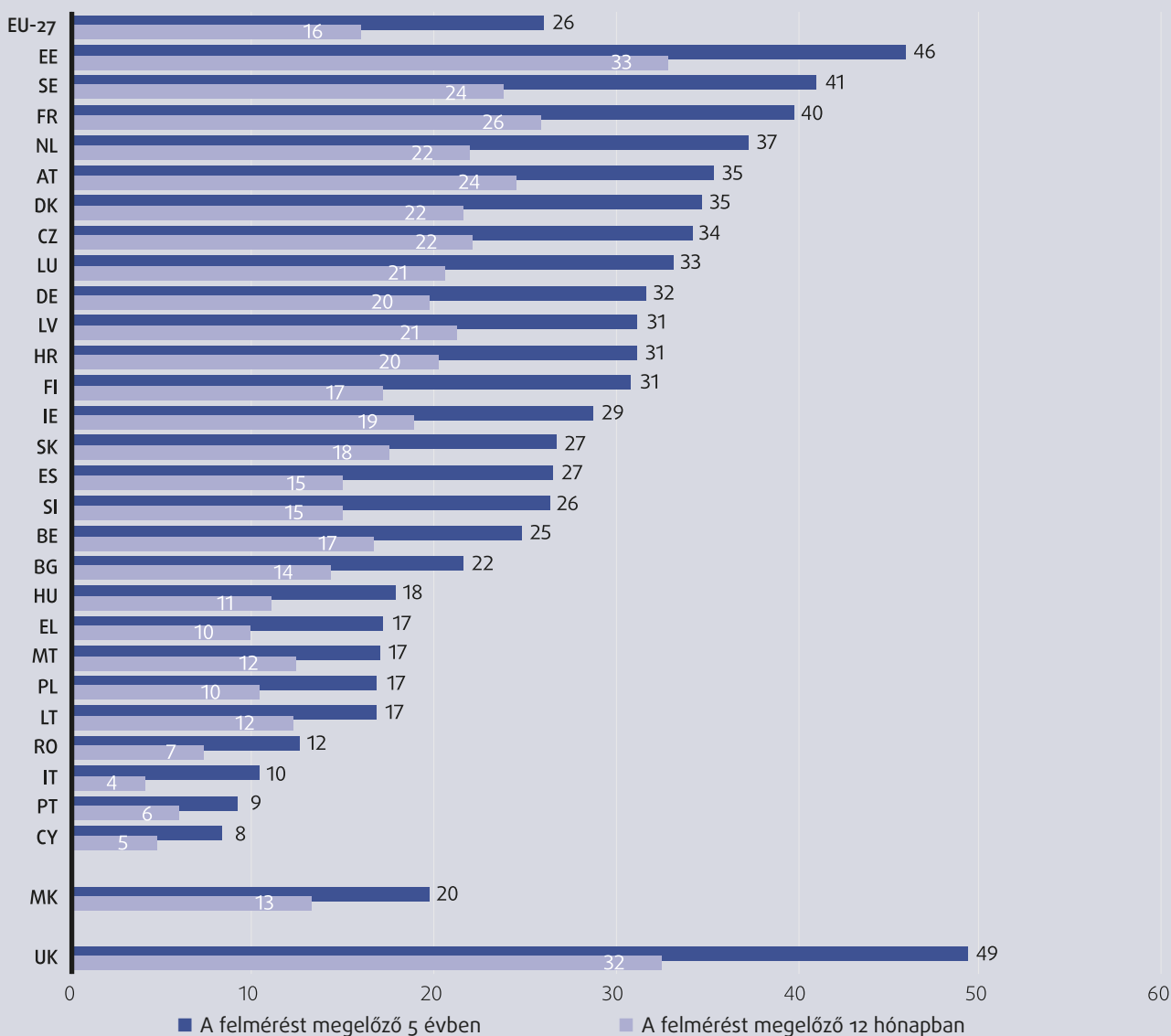
- ★ Az EU-27-ben a felmérést megelőző öt évben az emberek 8%-a tapasztalt meg online banki csalást vagy fizetési kártyával (azaz betéti vagy hitelkártyával) elkövetett csalást. Mindeközben 3% tapasztalt meg online banki csalást vagy fizetési kártyával elkövetett csalást a felmérést megelőző 12 hónapban.
- ★ Az online banki csalás vagy fizetési kártyával elkövetett csalás előfordulása országonként változó: 19% és 1% között mozog. Ezt részben magyarázhatják az online tranzakciók díjai az egyes tagállamokban.
- ★ Az online banki csalás vagy a fizetési kártyával elkövetett csalás megtapasztalásának aránya nem mutat jelentős különbséget a legtöbb vizsgált társadalmi-demográfiai jellemző tekintetében. Ugyanakkor a felmérést megelőző öt évben a szokásos tevékenységeikben (egészségügyi probléma vagy fogyatékossg miatt) korlátozott személyek 14%-a lett online banki csalás vagy fizetési kártyával elkövetett csalás áldozata; ez az arány 6% volt azok körében, akiknek nincsenek ilyen korlátaik.
- ★ A felmérést megelőző öt évben az EU-27-ben négyből egy főt (26%) tévesztettek meg mint fogyasztót. Ebbe beletartozik, hogy becsapták vagy félrevezették a megvásárolt termékek, áruk vagy szolgáltatások mennyiségét, minőségét, árát vagy szállítását tekintve. A felmérést megelőző 12 hónapban az emberek 16%-át tévesztették meg mint fogyasztót.
- ★ A fogyasztók megtévesztésének előfordulása (a felmérést megelőző öt évben) országonként változó: 46% és 8% között mozog.

- ★ A vizsgált társadalmi-demográfiai csoportok között a fiatalokat és a magasabb végzettségűeket nagyobb arányban érinti a fogyasztók megtévesztése, mint az idősebb korosztályokat és az alacsonyabb végzettségűeket. Ez a veszélynek való kitettséget tükrözheti – az EU-27-ben a 16 és 29 év közötti internetfelhasználók 81%-a, míg a 65 év feletti internetfelhasználók 56%-a vásárol online –, kiegészítve a csalás problémájának nagyobb tudatosságával.
- ★ A szokásos tevékenységeikben (egészségügyi probléma vagy fogyatékoság miatt) korlátozott személyek nagyobb arányban tapasztalják meg a fogyasztók megtévesztését (a felmérést megelőző öt évben 36%), mint azok, akiknek nincsenek ilyen korlátaik (23%). A fogyasztói megtévesztés nagyobb arányban fordul elő az etnikai kisebbségekhez tartozók (37%) és az önmagukat leszbikusnak, melegnek, biszexuálisnak vagy „másnak” tartó (nem heteroszexuális) személyek körében is (35%).
- ★ A legutóbbi fogyasztói megtévesztés tekintetében a termékeket vagy szolgáltatásokat online, telefonon vagy e-mailen megrendelők közül ötből kettő (41%) számoltak be arról, hogy külföldről rendelték meg a termékeket vagy szolgáltatásokat. Néhány uniós tagállamban a határokon átnyúló vásárlás aránya sokkal nagyobb volt: Luxemburgban 94%, Máltán 87%.

Megjegyzés:

Az összes válaszadóból az EU-27-ben, Észak-Macedóniában és az Egyesült Királyságban (n = 34 948); súlyozott eredmények.

5. ÁBRA: FOGYASZTÓK MEGTÉVESZTÉSE A FELMÉRÉST MEGELŐZŐ ÖT ÉVBEN ÉS 12 HÓNAPBAN, ORSZÁGONKÉNT (%)

Forrás: FRA, 2019. évi alapjogi felmérés; adatgyűjtés a következőkkel együttműködésben: CBS (NL), CTIE (LU) és Statistics Austria (AT)]

A betöréses lopás saját otthonban vagy máshol való megtapasztalásának következményeként előfordulhat, hogy az áldozatok elveszítik biztonságérzetüket, és félnek attól, hogy az eset újra megtörténhet. Ennek a bűncselekménynek gazdasági hatása is van – vagyonesztés és az otthon károsodása –, amellyel az embereknek különféle módon kell megbirkózniuk, pénzügyi lehetőségeiktől és biztosítási fedezetüktől függően. A betöréses lopás sérti a tulajdonhoz való jogot (a Charta 17. cikke), a magán- és a családi élet tisztelben tartását (7. cikk) és az emberi méltósághoz való jogot (1. cikk). Az áldozatokat ezért hatékony jogorvoslatként megilleti a büntető igazságszolgáltatás, összhangban a Charta 47. cikkével és az áldozatok jogairól szóló irányelvvel.

Az EU-ban hasonló arányban tapasztalják meg az emberek az online bankszámlájukkal vagy fizetési kártyájukkal való visszaélést. Ez jelzi az online csalás azonos jelentőségét az áldozattá válás terén. A felmérés online banki csalással vagy a fizetési kártyával elkövetett csalással kapcsolatos eredményei fontosak az uniós tagállamok számára a készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel elkövetett csalás és a készpénz-helyettesítő fizetési eszközök hamisítása elleni küzdelemről szóló irányelv ((EU) 2019/713 irányelv) rendelkezései végrehajtásának kontextusában, mely rendelkezéseket a tagállamoknak 2021. május 31-ig kell beépíteniük a nemzeti jogba. A társadalom legkiszolgáltatottabb tagjainak kihasználásával kapcsolatos aggodalomra ad okot az, hogy nagyobb arányban esnek online banki csalás és fizetési kártyával elkövetett csalás áldozatául azok, akik szokásos tevékenységeikben (egészségügyi probléma vagy fogyatékoság miatt) korlátozva vannak. Ez a probléma kapcsolódik a CRPD 16. cikkéhez („A kizsákmányolástól, erőszaktól és visszaélésektől való mentesség”).

A Charta 38. cikke és a vonatkozó másodlagos uniós jog (például a belső piacon az üzleti vállalkozások fogyasztókkal szemben folytatott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatairól szóló irányelv) nagyobb fokú általános fogyasztóvédelmet ír elő. Ennek ellenére az EU-27-ben négyből egy (26%) embert tévesztettek meg mint fogyasztót a felmérést megelőző öt évben, azaz, ennyien érzik úgy, hogy becsapták vagy félrevezették őket, ami a megvásárolt termékek, áruk vagy szolgáltatások mennyiségét, minőségét, árát vagy szállítását illeti. Ez nem mindig foglal magában büntetendő cselekményt, azonban a végeredmény egy olyan fogyasztó, aki azt érzi, hogy a kifizetett termékkel vagy szolgáltatással kapcsolatos elvárásai nem teljesültek. Abban az esetben, ha ez büntetendő cselekményt is magában foglal, az áldozatok jogairól szóló irányelv rendelkezik arról, hogy a fogyasztók megtévesztésének áldozatai – más bűncselekmények áldozataihoz hasonlóan – megfelelő védelemben és támogatásban részesüljenek, és hozzáférjenek az igazságszolgáltatáshoz.

Az eredmények rámutatnak a határokon átnyúló tranzakciók jelentős volumenére is, amikor a termékeket vagy szolgáltatásokat online, telefonon vagy e-mailen vásárolják meg. Ez felhívja a figyelmet arra, hogy olyan fogyasztóvédelmi rendelkezéseket kell hozni, amelyek hatékonyan működnek ilyen esetekben is. Az online banki csaláshoz vagy a fizetési kártyával elkövetett csaláshoz hasonlóan a fogyasztók megtévesztése nagyobb arányban érinti azokat, akik szokásos tevékenységeikben korlátozva vannak (egészségügyi probléma vagy fogyatékoság miatt), ezért nekik különleges védelemre és támogatásra van szükségük az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés terén, a CRPD-vel összhangban.

A fogyasztói jogok védelmének megerősítése – többek között a tudatos fogyasztói magatartás elősegítése és a hatékonyabb érvényesítés révén – az EU-ban a Bizottság új fogyasztóügyi stratégiájának (2020–2025) kontextusában jelenleg tárgyal egyik legfontosabb téma.

BŰNCSELEKMÉNYEK BEJELENTÉSE A RENDŐRSÉGNEK ÉS MÁS HATÓSÁGOKNAK

A fizikai erőszak és a zaklatás eseteinek többségét nem jelentik be a rendőrségnek.

- ★ A felmérést megelőző öt évben megtapasztalt legutóbbi bűncselekmény leírásakor az EU-27-ben az emberek 30%-a fizikai erőszakra, 11%-a pedig zaklatásról tett bejelentést a rendőrségen.
- ★ A fizikai erőszak rendőrségen való bejelentésének aránya országonként változó, 40% és 9% között mozog a felmérést megelőző öt évben tapasztalt legutóbbi eset vonatkozásában. Ez részben tükrözheti az abba vetett viszonylagos bizalmat, hogy a rendőrség képes és hajlandó kivizsgálni a bűncselekményt. A zaklatás valamilyen hatóságnál (beleértve a rendőrséget) való bejelentésének aránya országonként változó, 31% és 5% között mozog a felmérést megelőző öt évben tapasztalt legutóbbi eset vonatkozásában.
- ★ Amellett, hogy a fizikai erőszakot bejelentették a rendőrségen, az áldozatok 17%-a volt kapcsolatban egészségügyi szolgálatokkal az eset kapcsán, és 6% vette fel a kapcsolatot áldozatsegítő szakszolgálattal.
- ★ A bejelentések aránya az emberek társadalmi-demográfiai jellemzőinek megfelelően változik. Azok, akik a háztartásuk bevételeiből könnyen vagy nagyon könnyen megélik, a diákok és a vidéki területeken élők valószínűsíthetően inkább nem jelentenek be egy erőszakos eseményt. Ezzel ellentétben azok, akik szokásos tevékenységeikben (egészségügyi probléma vagy fogyatékoság miatt) korlátozva vannak, akik etnikai kisebbséghez tartoznak és akik önmagukat leszbikusnak, melegnek, biszexuálisnak vagy „másnak” tartják, inkább bejelentik az eseteket a rendőrségnek, mint azok, akik nem ezekbe a csoportokba sorolják magukat. Ez mutathatja az e csoportok által megtapasztalt gyűlölet-bűncselekmények mértékét.
- ★ Nagyobb arányban jelentik be azokat az eseteket, amelyekben súlyosabb fizikai erőszak történik. A szexuális jellegű erőszakos cselekedetek 60%-át jelentették a rendőrségnek, ezzel szemben a nem szexuális jellegűeknek 27%-át. A bejelentés az átlagos aránytól elmarad, amikor az elkövető családtag vagy rokon (az esetek csupán 22%-át jelentették a rendőrségnek). Ez jelentősen kihat a kapcsolati és/vagy partner által elkövetett erőszak bejelentésének alacsonyabb arányára.

AZ FRA 5. VÉLEMÉNYE

Az uniós tagállamoknak fontolóra kellene venniük különleges intézkedések bevezetését az emberek ösztönzésére és képessé tételére arra, hogy bejelentsék a bűncselekményeket – különös tekintettel az erőszakra és a zaklatásra, mivel e bűncselekmények bejelentésének aránya alacsonyabb, mint némely más bűncselekmény bejelentésének aránya. Ez az igazságszolgáltatáshoz való tényleges hozzáférés lényeges feltétele, mivel így a bűncselekmények áldozatait tájékoztatathatják a jogairól és a rendelkezésükre álló támogatásról. Az embereket a bűncselekmények bejelentésére ösztönző intézkedéseknek figyelembe kell venniük a felmérés azzal kapcsolatos eredményeit, hogy milyen okai lehetnek a bejelentés elmaradásának, illetve azt, hogy az adott országban állampolgársággal nem rendelkezők kevésbé elégedettek akkor, amikor bejelentik a zaklatást.

Az ilyen intézkedések bevezetésekor a tagállamoknak figyelemmel kell lenniük arra, hogy az elkövető és az áldozat közötti kapcsolat (például kapcsolati erőszak vagy partner által elkövetett erőszak esetén) befolyásolja a bűncselekmények rendőrségnek való bejelentésének valószínűségét. Ahogyan a **2. véleményben** ismertettük, erőfeszítéseket kell tenni az ilyen bűncselekmények bejelentésének ösztönzésére és előmozdítására, valamint arra, hogy az áldozatok képesek legyenek kilépni az erőszakspirálból. Ezzel összefüggésben a tagállamoknak fontolóra kellene venniük azt is, hogy hogyan nyújthatnak támogatást és a jogaikkal kapcsolatos tanácsadást azoknak az áldozatoknak, akik az eseményt követően nem a rendőrséghez fordulnak, hanem más szolgálatokhoz, például egészségügyi szolgáltatókhoz.

A bűncselekmények regisztrálása és az ország helyzetéről való jelentéstétel tekintetében a tagállamok felhasználnak harmadik felek jelentéstételi mechanizmusait annak érdekében, hogy több bűncselekményt leplezzenek le. Ezen esetek közül néhány máshogyan nem kerülne a rendőrség látókörébe, például azok az esetek, amelyeket az áldozatok valamilyen okból nem tartanak elég „komolynak” ahhoz, hogy bejelentsék a rendőrségen.

- ★ A rendőrségen zaklatást bejelentők közül ötből hárman (62%) elégedettek voltak azzal, ahogyan a rendőrség kezelte az ügyet, és a fizikai erőszak legutóbbi esetét bejelentők 63%-a szintén elégedett volt. Ugyanakkor a zaklatás áldozatainak tekintetében az esetet a rendőrségen bejelentő, az adott országban állampolgársággal nem rendelkezők csupán 42%-a volt elégedett azzal, ahogyan a rendőrség kezelte az ügyet; az állampolgárok körében ez az arány 63%.
- ★ Abban az esetben, amikor nem jelentették be az erőszakot vagy a zaklatást a rendőrségnek, a leggyakoribb magyarázat az volt, hogy nem tartották elég súlyosnak az esetet ahhoz, hogy bejelentsék. Azokat az eseteket, amikor nem jelentették be a fizikai erőszakot a rendőrségnek, holott az áldozat megsérült, négyből egy fő (23%) azzal indokolta, hogy úgy gondolta, hogy a rendőrség nem fog tenni semmit, 14% pedig azt mondta, hogy nem bízik a rendőrségben.
- ★ Az erőszaknál és a zaklatásnál nagyobb arányban jelentik be a rendőrségnek vagy más hatóságoknak a vagyon elleni bűncselekményeket. Az EU-27-ben a betöréses lopások 73%-át bejelentették a rendőrségnek, míg az online banki csalás vagy fizetési kártyával elkövetett csalások 95%-át jelentették be (a rendőrségnek vagy más hatóságoknak). A fogyasztók megtévesztése eseteinek összességében 50%-át jelentették be az EU-27-ben – a legtöbb esetben nem a rendőrségnek, hanem más hatóságoknak.

6. ÁBRA: AZ ERŐSZAK RENDŐRSÉGEN VALÓ BEJELENTÉSE ELMULASZTÁSÁNAK OKAI (EU-27, %)^{a,b}

Megjegyzés:

- A válaszadók közül az EU-27-ben nem jelentette a rendőrségen a felmérést megelőző öt évben tapasztalt legutóbbi erőszakos eseményt (n = 2317); súlyozott eredmények.
- A felmérésben a válaszadók egy vagy több okot is bejelölhettek arra, hogy miért nem jelentették be az eseményt, a saját esetüknek megfelelően. A válaszadók adhattak olyan választ is, hogy „nem tudom” vagy „nem szeretnék nyilatkozni”.

Forrás: FRA, 2019. évi alapjogi felmérés; adatgyűjtés a következőkkel együttműködésben: CBS (NL), CTIE (LU) és Statistics Austria (AT)]

Az erőszak és a zaklatás többségét nem jelentik be a hatóságoknak, míg azoknak a vagyoni elleni bűncselekményeknek az esetében, amelyekre a felmérés rákérdezett, az esetek többségét bejelentik a rendőrségnek, és vannak olyan esetek, amelyeket nem a rendőrségnek, hanem más hatóságoknak jelentenek be. A vagyoni elleni bűncselekmények nagyarányú bejelentésének általában az az oka, hogy a bejelentés a kompenzáció előfeltétele, például egy biztosítási kötvényen keresztül. Az eredmények arra utalnak, hogy az emberek készek bejelenteni egy bűncselekményt a rendőrségnek, amennyiben úgy vélik, hogy az hatásos lesz, azaz konkrét, pozitív eredménnyel jár.

A fizikai erőszakot gyakrabban jelentették be, amikor sérüléshez vezetett, pszichés

következményekkel járt vagy szexuális jellegű volt.

A bűncselekmények típusait – úgymint erőszakos bűncselekmény és vagyoni elleni bűncselekmény – a legnagyobb óvatossággal eljárva lehet összehasonlítani. Ennek ellenére néhány bűncselekménytípus esetében a felmérés eredményei azt mutatják, hogy sok esetet nem a rendőrségnek, hanem más hatóságoknak jelentenek be. Ez ösztönözhet arra, hogy különféle cselekményekre alternatív bejelentési lehetőségeket fogadjanak el. Az FRA nők elleni erőszakra szóló felmérése alátámasztja az itt közölt megállapításokat, mivel azt mutatja, hogy számos, fizikai vagy szexuális erőszak áldozatául esett nő inkább orvoshoz és egészségügyi szolgálathoz fordul, nem pedig a rendőrséghez. Az FRA bevándorlók, bevándorlók leszármazottai, romák, zsidók és LGBTI-személyek tapasztalatairól szóló felmérése szintén rámutat, hogy a gyűlöletből fakadó zaklatás és erőszak számos áldozata különböző szolgálatokhoz fordul az eset kapcsán, és nem jelenti azt a rendőrségen.

Az áldozatoknak joguk van az igazságszolgáltatási rendszeren keresztül nyújtott hatékony jogorvoslatához. E jog érvényesítése érdekében hozzá kell férniük az igazságszolgáltatási rendszerhez (a Charta 47. cikke), és ennek a hozzáférésnek nemcsak elvben, hanem ténylegesen a gyakorlatban is léteznie kell. Ez szükségessé teszi annak gyakorlati előmozdítását, hogy az áldozatok az eseteket bejelentésük a rendőrségen, az áldozatok jogokkal való felruházása és ösztönzése révén, összhangban az áldozatok jogairól szóló irányelv 1. cikkében megfogalmazott általános célkitűzéssel, valamint az irányelv (63) preambulumbekzdésével, amely megbízható segítő szolgálatok biztosítására hív fel. Az áldozatsegítő szolgálatoknak az áldozatok rendelkezésére kell állniuk, függetlenül attól, hogy az áldozat a bűncselekmény tekintetében valamely illetékes hatóságnál hivatalos feljelentést tett-e (8. cikk (5) bekezdés). Emellett az irányelv kimondja, hogy az illetékes hatóságoknak tisztelettel, tapintattal, szakértelemmel és megkülönböztetésmentesen kell az áldozatokkal bánniuk; a bűncselekmények bejelentésének megkönnyítése érdekében ki kell képezni a feljelentéseket nagy valószínűséggel fogadó gyakorlati szakembereket; az irányelv emellett ösztönzi a harmadik fél általi bejelentési mechanizmusokat és a panasztételhez kommunikációs technológia alkalmazását.

Az áldozatok jogairól szóló irányelv intézkedései ellenére a bűncselekmények bejelentésének alacsony aránya általában véve súlyos probléma, különösen a szexuális és nemi alapú erőszak esetében, ahogyan azt az áldozatok jogaira vonatkozó uniós stratégia (2020–2025) megállapítja. A stratégia a bejelentések alacsony arányára utal olyan áldozatok tekintetében is, akik hátrányos helyzetű vagy kiszolgáltatott helyzetben lévő közösségekhez vagy kisebbségekhez tartoznak, és esetleg kevés bizalmat táplálnak a hatóságok iránt, ami miatt nem jelentik be a bűncselekményeket. Ezzel összefüggésben az áldozatok jogaira vonatkozó stratégia felhívja a tagállamokat, hogy köteleességük „az áldozatok jogairól szóló irányelv és az egyes bűncselekmények áldozataira vonatkozó egyéb uniós szabályok teljes körű és megfelelő végrehajtásának biztosítása, különösen ami az áldozatok tájékoztatáshoz, támogatáshoz és védelemhez való hozzáférésére vonatkozó rendelkezéseket illeti.”

SZEMTANÚSÁG ÉS KÖZBELÉPÉS BŰNCSELEKMÉNY ESETÉN

Az EU-ban két emberből több mint egy lenne hajlandó közbelépni abban az esetben, ha bűncselekmény szemtanúja lenne. Ugyanakkor ötből egy egyáltalán nem lenne hajlandó közbeavatkozni.

AZ FRA 6. VÉLEMÉNYE

Az uniós tagállamok fontolóra vehetnék a figyelemfelhívásra irányuló erőfeszítések fokozását a bűncselekmények szemtanúi egyéni felelősségének kihangsúlyozása céljából, ami javíthatná a hatóságoknak tett bejelentések arányát.

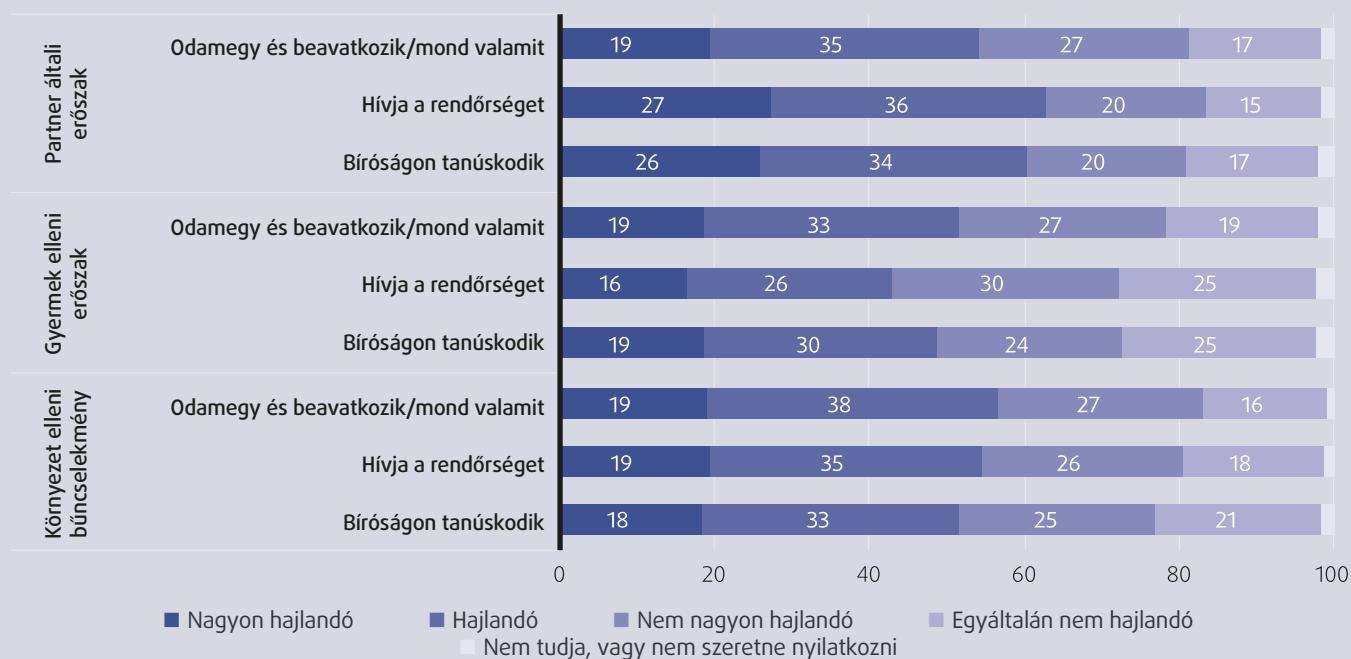
A tagállamokat arra ösztönzik, hogy szervezzenek kampányokat, amelyek erősítik a szemtanúk abbéli hajlandóságát, hogy beavatkozzanak mások méltósága és jogai védelmében, amikor azok veszélyben vannak, egyúttal biztosítva a szemtanúk biztonságát is.

Az áldozatok igazságszolgáltatáshoz való hozzáféréseinek további elősegítése érdekében a tagállamok fontolóra vehetnék a harmadik felek által tett bejelentések hatékony mechanizmusainak használatát, amelyek arra ösztönözhetik azokat a szemtanúkat, akik nem hajlandók az igazságszolgáltatási rendszerrel kapcsolatba kerülni (például a rendőrség felhívása révén), hogy egy harmadik féllel, például egy civil szervezettel lépjenek kapcsolatba. A tagállamok fontolóra vehetnék a bűncselekmények bejelentésének személyestől eltérő, alternatív módjait, például az e-mailen, videófelvételen vagy elektronikus formanyomtatványokon keresztüli bejelentés igénybevételének ösztönzését.

- ★ Az EU-27-ben az emberek 54%-a lenne „hajlandó” vagy „nagyon hajlandó” közbelépni abban az esetben, ha azt látja, hogy valaki az utcán megüti a partnerét. Az eredmények hasonlóak abban az esetben is, amikor arról kérdezik az embereket, hogy mit tennének, ha egy szülő felpofozná a gyermekét az utcán – 52%-uk lenne „hajlandó” vagy „nagyon hajlandó” közbeavatkozni.
- ★ A megkérdezettek 57%-a lenne „hajlandó” vagy „nagyon hajlandó” beavatkozni abban az esetben, ha szemtanúja lenne egy környezet elleni, nem erőszakos bűncselekménynek (pl. valaki egy használt hűtőgépet vidéken kirak.)
- ★ Összességében az emberek leginkább akkor hívnák a rendőrséget, amikor azt látják, hogy valaki megüti a partnerét, ezután következik a régi hűtőgép kirakása. Az EU-27-ben az emberek általánosságban kevésbé lennének hajlamosak bevonni a rendőrséget akkor, amikor azt látják, hogy szülő megpofozza a gyermekét.
- ★ Azoknak az aránya, akik „egyáltalán nem hajlandóak” a bíróságon tanúskodni akkor sem, ha arra felkéri őket, 17% – partner megütésének tanúja – és 25% – gyermek szülő általi felpofozásának tanúja – között mozog. Ugyanakkor ezek az eredmények jelentős mértékben eltérnek a tagállamok között, különösen ami a gyermek szülő általi felpofozását illeti.
- ★ Az idősek, az alacsonyabb végzettségűek és azok, akik megélhetési nehézségekkel küzdenek, kevésbé hajlamosak az igazságszolgáltatási rendszerrel kapcsolatba kerülni (például azért, hogy hívják a rendőrséget, vagy kérés esetén bíróságon tanúskodnak).
- ★ Az emberek kevésbé hajlamosak beavatkozni, amikor egy nő üt meg egy férfit (az EU-27-ben 44% „hajlandó” vagy „nagyon hajlandó”), mint amikor egy férfi üt meg egy nőt (64% „hajlandó” vagy „nagyon hajlandó”).

A társadalmi kohézióhoz hozzátartozik az egyének közötti együttműködés és szolidaritás, beleértve közbeavatkozási hajlandóságukat akkor, amikor azt látják, hogy mások jogait megsértik. Minden normatív szabályozás azon alapul, hogy egy közösség tagjai hajlandóak megvédeni annak alapvető normáit. A felmérés eredményei arra utalnak, hogy az EU-ban az emberek alig több mint fele volna hajlandó aktívan közbeavatkozni, ha azt látná, hogy másokat nyilvános fizikai támadás ér, és többen lennének hajlandóak közbeavatkozni akkor, amikor egy „nem személyes”, környezet elleni bűncselekmény szemtanúi lesznek.

7. ÁBRA: BIZONYOS BŰNCSELEKMÉNYEK SZEMTANÚINK CSELEKVÉSI HAJLANDÓSÁGA, FORGATÓKÖNYV ÉS CSELEKVÉSI TÍPUS SZERINT (EU-27, %)

▲
Megjegyzés:

A felmérés „Jogokkal és felelősségi körökkel kapcsolatos tájékozottság” című részének kitöltésére az EU-27-ben felkért összes válaszadó közül (n = 24 354); súlyozott eredmények.

Forrás: FRA, 2019. évi alapjogi felmérés; adatgyűjtés a következőkkel együttműködésben: CBS (NL), CTIE (LU) és Statistics Austria (AT)]

Amikor a bűncselekmény nyilvános környezetben történik, a szemtanúknak kulcsszerepük lehet az áldozat támogatásában. Ilyen lehet például az, amikor az emberek közbeavatkoznak egy olyan helyzetben, amikor látják, hogy bűncselekmény történik, és hívják a rendőrséget, vagy szükség esetén tanúskodnak a bíróságon az elkövető ellen. Néhány bűncselekmény esetében – amilyen például a környezet elleni bűncselekmény, amely a felmérésben is szerepelt – gyakran nincs egyedüli „áldozat”, ugyanakkor a környéken tartózkodók fontos szerepet tölthetnek be a hatóságok értesítésében. Más bűncselekménytípusok, például a különösen kiszolgáltatott áldozatcsoportokat, mégpedig a gyermekeket érintő bűncselekmények esetében a nyilvánosság kulcsfontosságú szerepe figyelhető meg azzal összefüggésben, hogy – összhangban a Gyermekjogi egyezmény (CRC) – hatékony biztosítékokra van szükség a gyermekeknek az erőszak összes formája elleni védelme érdekében, amibe beletartozik a fizikai erő bizonyos fokú fájdalom vagy kényelmetlenség okozásának céljából történő használata is – bármilyen enyhe is legyen ez a fájdalom, mint például egy pofon esetén – amíg a gyermek a szülők vagy mások felügyelete alatt áll.

Az áldozatok jogairól szóló irányelv (63) preambulumbekkezdése lépést tesz a közvetett bejelentési lehetőség fontosságának elismerése felé: felhív a harmadik fél – beleértve a civil társadalmi szervezeteket is – általi bejelentési mechanizmusnak a bűncselekmények bejelentésének elősegítése érdekében történő bevezetésére. Ezzel összefüggésben felhív a panasztételnél a kommunikációs technológia – úgymint az e-mail, videófelvelevek vagy elektronikus formanyomtatványok – alkalmazásának bevezetésére is.

BŰNCSELEKMÉNYEK MIATTI AGGÓDÁS ÉS KOCKÁZATKERÜLÉS

A nők inkább elkerülnek bizonyos helyeket és helyzeteket, mint a férfiak amiatt, mert attól tartanak, hogy megtámadhatják vagy zaklathatják őket. Ez csökkenti a közösség életében való részvételük lehetőségeit.

AZ FRA 7. VÉLEMÉNYE

Az uniós tagállamoknak el kell ismerniük, hogy a személyes biztonsággal kapcsolatos aggodalom negatív hatással jár, különösen a nők esetében. A nők gyakran érzik úgy, hogy a fizikai és szexuális támadás vagy zaklatás veszélye miatt korlátozniuk kell, hogy hová mehetnek és mit tehetnek, ahogyan ezt az FRA korábbi, a nők elleni erőszakról készített felmérése mutatja. A bűnmegelőzéssel foglalkozó hatóságok figyelembe vehetik a jelenlegi felmérés eredményeit is, amikor olyan intézkedéseket hoznak, amelyek biztosítják a nyilvános helyekhez való egyenlő hozzáférést, például azáltal, hogy a környezeti tervezéskor szem előtt tartják a bűnmegelőzést és a bűncselekményektől való félelem csökkentését.

Azoknak az intézkedéseknek, amelyeket az uniós tagállamok az emberek biztonságérzetének javítása érdekében tesznek, a lakosság azon csoportjaira kell összpontosítaniuk, amelyek aránytalan mértékben aggódnak a biztonságuk miatt, és ezért elkerülnek potenciálisan nem biztonságosnak tűnő helyeket és helyzeteket. A nők mellett idetartoznak az alacsonyabb végzettségűek, a munkanélküliek és azok, akik megélhetési gondokkal küzdenek.

- ★ Az EU-27-ben az emberek 67%-a aggódik nagyon vagy valamelyest amiatt, hogy valaki vissza fog élni a bankszámlájával vagy a betéti kártyájával/hitelkártyájával a következő 12 hónapban. 62% aggódik amiatt, hogy a következő 12 hónapban ellopják a mobiltelefonját, levéltárcáját vagy pénztárcáját. Továbbá, 54% aggódik nagyon vagy valamelyest amiatt, hogy valaki betör a lakásába azért, hogy ellopjon vagy megpróbáljon ellopni valamit. Emellett 47% aggódik nagyon vagy valamelyest amiatt, hogy terrortámadás éri.
- ★ Néhány társadalmi-demográfiai jellemző összefüggésbe hozható azokkal a különbségekkel, amelyek a bűncselekményektől való aggodás terén tapasztalhatóak. A nők, az alacsonyabb végzettségűek, a munkanélküliek és azok körében, akik a háztartásuk bevételeiből nehezen élnek meg, magasabb a bűncselekmények miatti aggodalom aránya. Azok, akik a szokásos tevékenységeikben korlátozva vannak (egészségügyi probléma vagy fogyatékoság miatt), akik az EU-n kívül születtek, és akik valamilyen etnikai kisebbséghez sorolják magukat, szintén jobban aggódnak amiatt, hogy bűncselekményt fognak megtapasztalni, mint azok, akik tevékenységeikben nincsenek akadályoztatva, akik a felmérés szerinti országban születtek, és akik nem sorolják magukat etnikai kisebbséghez.
- ★ A fizikai és szexuális támadástól, illetve zaklatástól való félelmükben a nők a férfiakhoz képest inkább mutatnak aktív kockázatelkerülést a felmérésben felsorolt három helyzet tekintetében: elkerülnek olyan helyeket, ahol nincsenek mások a közelben, elkerülnek bizonyos utcákat vagy területeket, elkerülik, hogy olyan emberrel legyenek kettesben, akit ismernek.
- ★ Míg a nők 64%-a kerül legalább néha olyan helyeket, ahol nincsenek mások a közelben, a férfiak 36%-a teszi ezt. Bizonyos helyzetek és helyek elkerülése a fiatalok körében is gyakoribb, ám észrevehető nemi különbségekkel. A 16–29 évesek körében a nők 83%-a és a férfiak 58%-a kerül el a felmérésben felsorolt helyzetek közül egyet vagy többet azért, mert támadástól vagy zaklatástól fél.
- ★ A nők 41%-a legalább néha elkerüli a támadástól vagy a zaklatástól való félelem miatt azt, hogy kettesben legyen valakivel, akit ismer; a férfiak esetében ez az arány 25%.
- ★ Azok, akik már átéltek fizikai erőszakot és/vagy zaklatást, nagyobb valószínűséggel kerülnek el olyan helyzeteket, amelyeket potenciálisan nem biztonságosnak érzékelnek. Például, az EU-27-ben a fizikai erőszakot és/vagy zaklatást elszenvedett nők 37%-a kerül el olyan helyzeteket, amelyekről úgy gondolják, hogy megvan bennük a fizikai vagy szexuális támadás vagy zaklatás kockázata, míg a fizikai erőszakot és/vagy zaklatást át nem élt nők esetében ez az arány 21%.

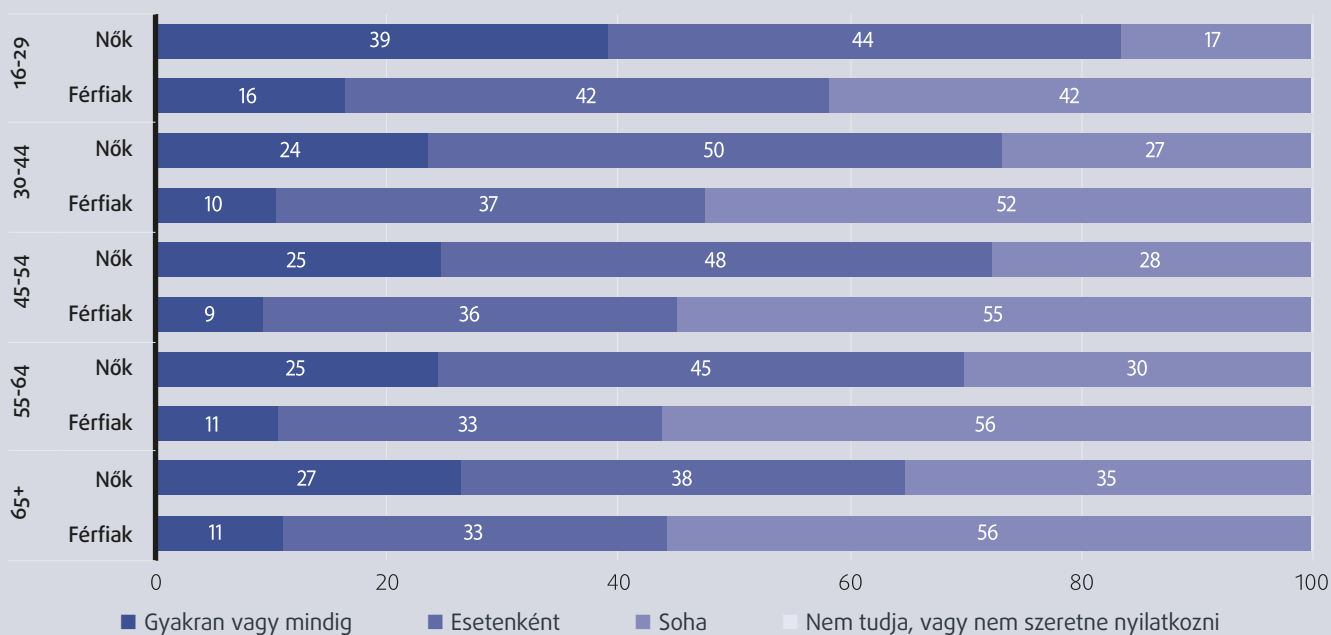
A bűncselekmény elszenvedésének lehetősége jelentős hatással van a szociális életre, mivel befolyásolhatja az emberek választásait, például az azzal kapcsolatos döntéseiket, hogy milyen területeket és helyzeteket kerülnek el. Néhány esetben a bűncselekmény veszélye az embereknek a személyes áldozatoknál sokkal szélesebb körére terjed ki. Az eredmények különbséget mutatnak a nők és a férfiak megtapasztalása között abban is, hogy mennyire aggódnak bizonyos bűncselekmények miatt, és különösen abban, hogy milyen kockázatelkerülési magatartást választanak a biztonságuk miatti aggodásból kifolyólag. A nők, és különösen a fiatal nők jelentős kockázatelkerülési intézkedéseket hoznak (különösen) a szexuális zaklatás és a szexuális erőszak veszélyének elkerülésére, amely leginkább a nőket érinti. Az, hogy elriadnak attól, hogy nyilvános helyekre menjenek, különféle alapvető jogokat korlátoz, különösen a szabadsághoz való jogot (a Charta 6. cikke) és a magánélet tiszteletben tartását (7. cikk).

A kockázatelkerülés a tapasztalatra, így például a nők által elszenvedett szexuális zaklatásra adott észszerű válasz lehet, ahogyan erre az FRA nők elleni erőszakra szóló felmérése rámutat. Ugyanakkor ezeket az eredményeket a nyilvános helyek használatának képességével és a használat tekintetében meglévő esélyegyenlőség kérdésével együtt kell vizsgálni. Emellett a férfiak alacsonyabb kockázatelkerülése is figyelmet igényel, tekintettel arra, hogy ők nyilvános helyeken nagyobb arányban élnek át bűncselekményeket.

A bűncselekmények miatti aggodalom nagyobb mértékű azok körében, akik alacsonyabb végzettségűek, munkanélküliek, szokásos tevékenységeikben korlátozva vannak (egészségügyi probléma vagy fogyatékoság miatt), vagy a háztartásuk bevételeiből nehezen élnek meg. Ez különböző tényezőkkel állhat összefüggésben, például azzal, hogy olyan helyen élnek, ahol jelentős a bűnözés aránya; a vagyon elleni bűncselekmény azokra gyakorolt viszonylagos hatásával, akik már eleve nehézségekkel küzdenek, szemben azokkal, akik megengedhetik maguknak, hogy könnyen pótolják azt, amit elloptak tőlük, vagy összetett biztosítási kötvénnyel rendelkeznek; vagy például azzal, hogy az alacsonyabb bevétel korlátozza a biztonság megteremtésének lehetőségeit, amit például a gépjárművek birtoklásának alacsonyabb aránya mutat, vagy az, hogy valaki nem engedheti meg magának, hogy taxival utazzon, amikor késő este elmegy otthonról.

8. ÁBRA: A HÁROM FELSOROLT HELYZETBŐL EGY VAGY TÖBB ELKERÜLÉSE A TÁMADÁSTÓL VAGY ZAKLATÁSTÓL VALÓ FÉLELEM MIATT A FELMÉRÉST MEGELŐZŐ 12 HÓNAPBAN, NEMEK ÉS ÉLETKOR SZERINT (EU-27, %)^{a,b}

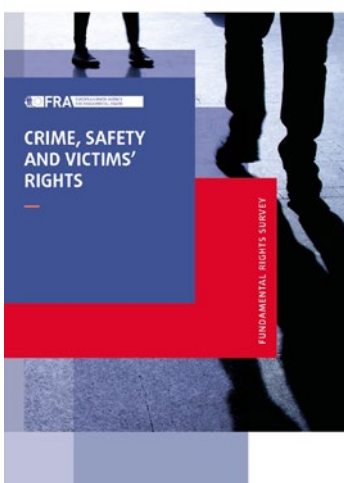

Forrás: FRA, 2019. évi alapjogi felmérés; adatgyűjtés a következőkkel együttműködésben: CBS (NL), CTIE (LU) és Statistics Austria (AT)

▲
Megjegyzés:

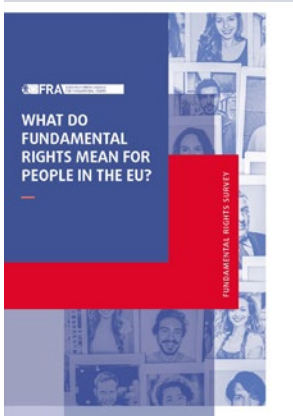
- a. Az összes válaszadóból az EU-27-ben (n = 32 537); súlyozott eredmények.
- b. A felmérésben a válaszadóktól az alábbiakat kérdezték: „Az elmúlt 12 hónapban bármikor cselekedett-e az alábbiakban felsoroltak közül bármelyik módon azért, mert attól félt, hogy fizikai vagy szexuális támadás vagy zaklatás éri? A) elkerült bizonyos utcákat vagy területeket, B) elkerült olyan helyeket, ahol nincsenek mások a közelben, például parkokat vagy parkolókat, C) elkerülte, hogy olyan emberrel legyen kettesben, akit ismer, de aki mellett nem érzi magát biztonságban”. A számadat a válaszadók három lehetőségre adott választát összegzi. Ha egy válaszadó a „gyakran” vagy a „mindig” választ adta a három közül valamelyik lehetőségre, akkor a válaszuk abban a kategóriában szerepel. Ha egy válaszadó az „esetenként” választ adta a három lehetőség közül valamelyikre, ám egyikre sem adta a „gyakran” vagy a „mindig” választ, akkor a válaszuk az „esetenként” kategóriában szerepel. Azok a válaszadók, akik mind a három lehetőségre a „nem tudom” vagy a „nem szeretnék nyilatkozni” választ adták, a „nem tudja, vagy nem szeretne nyilatkozni” kategóriában szerepelnek.

Ez az összefoglaló az FRA által az alapjogi felmérésről készített második jelentés legfontosabb megállapításait mutatja be.

Az FRA számos egyéb kiadványa ismerteti a felmérés kiválasztott eredményeit. Ezek az FRA honlapján érhetők el.

AZ ÖN ALAPVETŐ JOGAINAK ELŐMOZDÍTÁSA ÉS VÉDELME AZ EU EGÉSZ TERÜLETÉN —

Ez az összefoglaló az FRA által az alapjogi felmérése alapján készített második jelentés legfontosabb megállapításait mutatja be. A felmérés során mintegy 35 000 embertől gyűjtöttek adatokat számos, az emberi jogokra különböző mértékben kiterjedő kérdéssel kapcsolatos tapasztalataikról, észrevételeikről és véleményeikről.

Az FRA második jelentése az emberek bizonyos típusú bűncselekmények, többek között erőszak, zaklatás és vagyron elleni bűncselekmény áldozataként szerzett tapasztalataira összpontosít. A jelentés vizsgálja azt is, hogy ezeket a bűncselekményeket milyen gyakran jelentik be a rendőrségnek; hogy az emberek mennyire aggódnak amiatt, hogy bűncselekmény érheti őket; valamint hogy bizonyos helyzetekben mennyire lennének hajlandóak közbeavatkozni, rendőrségen feljelentést tenni, vagy kérésre bíróságon tanúskodni.

A bemutatott eredmények első alkalommal szolgáltatnak a bűncselekmények áldozataival kapcsolatos uniós és nemzeti politika és szabályozás számára felhasználható adatokat egy, a bűnözéssel kapcsolatos, uniós szintű felmérés eredményeképpen arról, hogy a lakosság hogyan éli meg a viktimizációt.

Áldozatok

Az igazságszolgáltatáshoz való jog

Információs társadalom

Az Európai Unió Alapjogi
Hivatala

FRA – AZ EURÓPAI UNIÓ ALAPJOGI ÜGYNÖKSÉGE

Schwarzenbergplatz 11 – 1040 Bécs – Ausztria

Tel. +43 158030-0 – Fax +43 158030-699

fra.europa.eu

facebook.com/fundamentalrights

twitter.com/EURightsAgency

linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency

Az Európai Unió
Kiadóhivatala